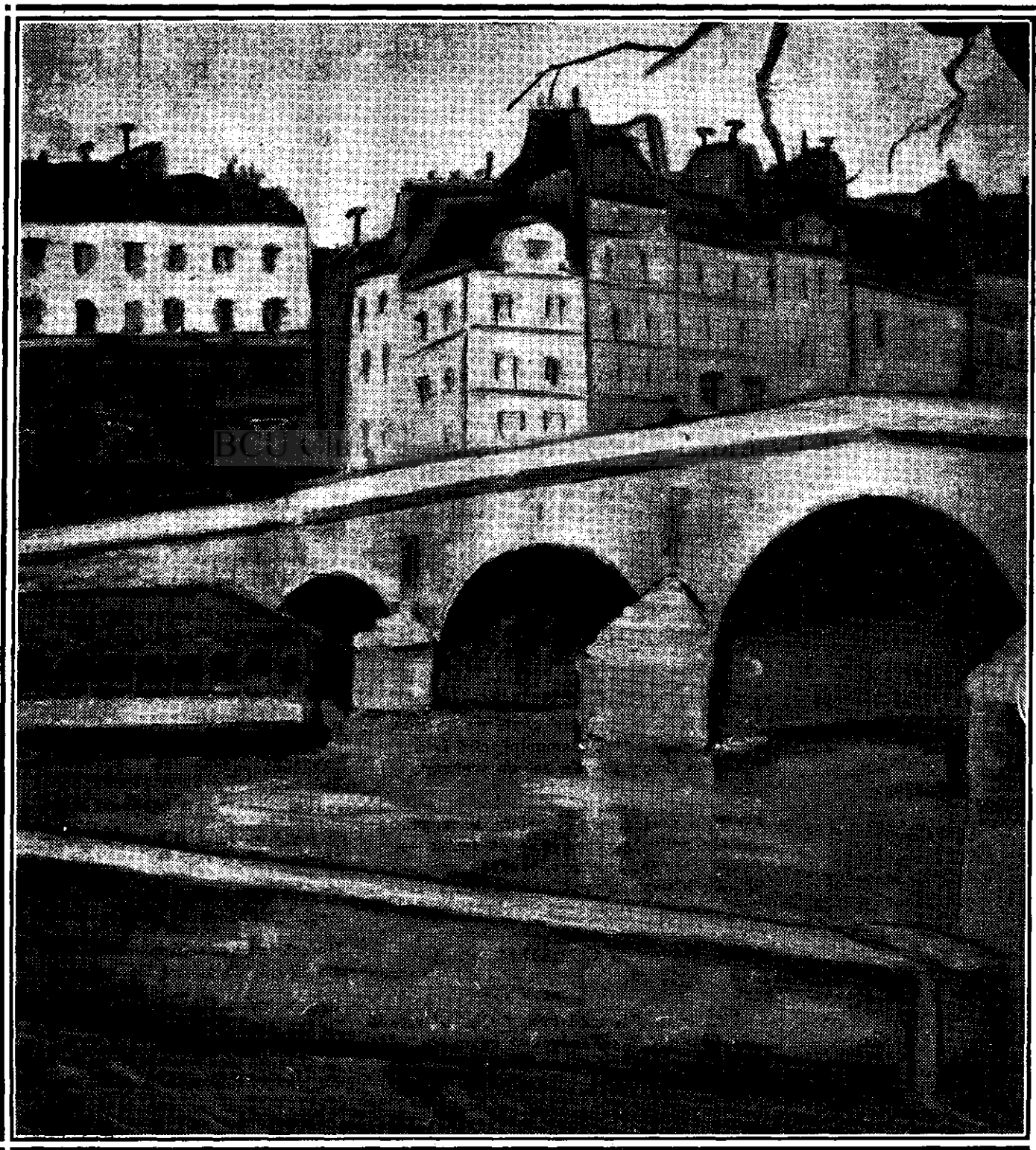

UNIVERSUL LITERAR

SALONUL OFICIAL — PE CHEIUL SENEI *de TH. PALLADY.* — — MARELE PREMIU

An. XLII, Nr. 19.

9 Maiu 1926.

Lei 5.

Povestea Maicii Domnului

*lui Rainer Maria Rilke
care a cântat viața Mariei*

și

*lui Nichifor Crainic
care a adus pe Isus în țara mea*

RUGĂ CA SĂ INCEP

Vreau, Maică Precurată,
Povestea Ta să fie
In grai cinstit lucrată
Ca lâna dintr'o iie.

Și ca să-ți ție chilimul
Mă ține Tu de mâni,
Mă 'nvețe Heruvimul
Colinda din bătrâni.

Fă-mi graiul bun ca oul
Incondeiat de Paște,
Blagoslovit ca boul
Când Domnul meu se naște.

Strălucitor cuvântul
Mi-l fă cum e la noi
Lumina pe pământul
Cu plopi și dealuri moi.

Inalță-mi vorba bine:
Troia la răscruce —
Drumețul să se'nchine
De vine ori se duce;

O limpezește'n râul
Ce râde sub arini,
O 'ncinge strâns cu brâul
Durerii de creștin.

Dă-mi mie, păcătosul,
Un suflet de beteală,
Să-ți dea și el prinosul
Lui sfânt în zugrăveală —

Să fiu ca iconarul
De nimeni cunoscut.
Nu'mi trebui slavă — Harul
Ți-l cer: — Am început.

NAȘTEREA

N'au fost măslini, nici dafini, nici smochini.
Pământul sfânt nu e al Galileii —
La noi e Nazaretul. Ioachim
De pe pridvor privește Râul Doamnei.

Stă moșul alb în portul dela țară,
Dar sufletul într'ânsul e catran,
Căci Domnul n'a vroit copii să aibă
Și oamenii cu răs l-au judecat.

Stă Ioachim și'n sufletu-i se roagă
Ca 'ntr'un pustiu de piatră și nisip.
Inchină Domnului viață dreaptă,
Jertfește ce-a arat și ce-a sădit.

Cu furca 'n brâu mergi, Ano, în livadă
Să-ți pască pomișorii albi din mâni,
Ca miei priori născuți în primăvară,
Plângând că nu ești mamă, să-i mângâi.

Sub un mălin în floare, te așează —
Un cuib de granguri cântă pe un ram.
Te roagă, Ano, Domnului, căci iată
De-o floare pomu'n rai s'a scuturat.

Prin nori de-argint petala se pogoară;
Cu umbra'n cruce cade un lăstun —
Și casa ta, Ioachime, e albă
De binecuvântarea unui prunc.

COPILARIA

Cine să ghicească taina? Cîm' să creadă
Că'n fetița cu opinci și cu opreg,
Maica Domnului se va ivi odată..
Nici părinții ei, privind-o, nu 'nțeleg.

Mieii Tatălui îi paște pe tolocă,
Duhul sfânt ca un porumb îi stă pe mâni
Și pe când copiii satului se joacă,
Clopote îi sună seara în fântâni.

Ingerii o țin cu basme lângă vatră,
Beau cu dânsa spuma laptelui din blid.
Aripi zboară de se mișcă 'n prag o piatră
Sau argații poarta mare de-o deschid.

Spun vecinii: „Ioachime, fii de pază
Că-ți holește fata mică de-un deochi”.
Dar un orb în fața ei ingenunchiază
Și se roagă și pricepe fără ochi.

JURUIREA

Și dacă a fost Sântă Măria cea mică,
Să meargă la hram cu toți se ridică.

Și dacă-a fost ziua de toamnă senină
Când urcă Negoitul pe zări de lumină,

Pe drumul cu plopii foșnind frunza rară
Părinții Mariei porniră în țară.

Fetița 'n căruță ședea între ei —
Ca apa de șipot erau ochii ei.

Trecură o vale și două și șapte..
E noapte și cerul e calea de lapte

Pe care se duce car mare și — Oier, —
Ioachime, schitul nu e nicăieri.

Zadarnic ceri drumul pierdut, la o stână.
Fetița adoarme cu capul pe mână

Și maică-sa țolul îl trage pe ea —
Maria acolo sfânt vis că visa.

Și iată prin frasini răsare lin luna..
Argintul din vis se lasă ca bruma.

Un schit se vestește, nou-nouț, din pământ
Ca Sântă Măria să-i fie hram sfânt..

Și cum calcă fata cu frică 'n altar,
In cer sună buciume peste hotar.

Și cum se închină smerit la icoane,
Toți ingerii Domnului cântă în strane.

(urmează)

ION PILLAT

LUIGI PIRANDELLO

Evantaiul de hârtie

Grădinița publică sărăcăcioasă și prăfuită, în acea dogoritoare după amiază de August era aproape pustie, în mijlocul pieții largi, împrejmuită jur-împrejur de case înalte, vărute cu galben, moțând și ele în zăpușeală.

Tuta intră acolo, cu copilul în brațe. Pe-o bancă la umbră, un moșneguț slab, pierdut într-o haină sură de alpaga, ținea pe cap batista. Peste batistă, pălăriuța de pae, îngălbenită. Își suflecăse cu grijă mânecele peste manșete și cețea jurnalul.

Alături, pe aceeași bancă, un lucrător rămas fără lucru dormea cu capul în brațe, rezemat pe-o coastă.

Din când în când, bătrânul se lăsa de cețit și se întorcea să se uite cu oarecare strângere de inimă la vecinul său, căruia era gata-gata să-i cadă de pe cap ruptura de pălărie unsuroasă, stropită cu var. Fără doar și poate că acea pălărie, cine știe de câtă vreme așa, în cumpănă, ba cade ba nu cade, începea să-l scoată din sărite: îi venea sau să i-o așeze bine pe cap, sau să i-o trântască jos cu'n dos de mână. Ienca; apoi își aruncă ochii la băncile din preajmă, să vadă de nu care cumva s'ar fi întâmplat să descopere alta, dar tot la umbră. Era una singură, nu prea departe; dar stătea pe ea o babă grosă, îmbrăcată ca vai de capul ei și care, ori de câte ori se întorcea el într'acolo să se uite, lărgea gura știrbită într-o nesfârșită căscătură.

Tuta se apropie zâmbind, încetisor, în vârful picioarelor. Duse un deget la buze, în semn de tăcere; apoi, ușurel de tot, apucă cu două degete pălăria celui adormit și i-o puse la loc pe cap.

Moșneguț stătu să urmărească din ochi toate acele mișcări, la început mirat, pe urmă ciudat.

— Să-ți ajute Dumnezeu, conașule — îi spuse Tuta, zâmbind mereu și plocnindu-se, de parcă i-ar fi făcut lui acel serviciu, nu lucrătorului care dormea.

Dă-mi și mie un gologan pentru ce pilașu' ăsta!

— N'am! — îi tăie scurt vorba moșneguțul mănios (cine știe de ce), și și lăsă ochii pe jurnal.

— Vai de capu' nostru! — oftează Tuta. Dar Dumnezeu tot nu ne-o lăsa.

Și se duse să stea dincolo, pe banca cealaltă, lângă baba zdrențăroasă, cu care intră numai decât în vorbă.

Abia împlinise douăzeci de ani; scundă, grăsulie, albă ca laptele la piele, cu nărul lucios, negru, împărțit în creștet, înfruntat și legat în codițe mărunte la ceafă. Ochii sireți îi sticleau, îmbietori. Când și când își mușca buzele. Iar născioru-i în sus, cam strâmb, tresărea.

Povestea bătrânei neurocirea ei. Bărbatul...

Din capul locului bătrâna îi aruncă niste ochi cari stabileau pactul conversației și anume: de voia să-și verse focu, hai, era dispusă s'o asculte; de voia însă s'o însele pe ea, apoi asta, nu!

— Bărbat cu cunună?

— Ne-am cununat la biserică.

— Ei, la biserică...

— Da ce? nu mi-i bărbat?

— Păi vezi bine că nu, fetico: n'ajunge.

— Cum n'ajunge?

— Uite-asa: n'ajunge! —

Bătrâna, avea dreptate. N'ajungea. De la un timp, într'adevăr, acela voia să scape de dansa, și cu de-a sila o trimisese la Roma, să caute să între pe undeva doică. Ea nu voia să se ducă; își dădea

scama că era prea trârziu, căci copilășul avea acum cam șapte luni. Stătuse două săptămâni acasă la un samsar, a cărui nevastă, ea să-și scoată banii cheltuiți și ce-i datora Tuta pentru odaie, cutezase în cele din urmă s'o sfătuiască.

— Înțelegi? Pe mine! —

De „inimă rea” îi secase laptele. Și acum nu mai avea nici măcar pentru copilăș. Nevasta samsarului îi luase cerceii și bucecau cu care venise de la țară. Din zina aceea era pe stradă.

— Zău dacă mint! —

Să se întoarcă la țară nici nu putea, nici nu voia: bărbatul n'ar mai fi luat-o la el. Ce să facă, până una alta, cu acel copilăș care-i lega mâinile? Fără doar și poate, n'avea să găsească nici măcar să se bage servitoare.

Bătrâna o ascultă cu neîncredere, căci îndruga toate acele lucruri, cași cum n'ar fi fost deloc desuădăjduită; ceva mai mult, repetând adesea acel: — Zău dacă mint! al ei, — zâmbea.

— De unde ești? — o întrebă bătrâna.

— De la Core. —

Și rămase o bucată, de parcă ar fi răvăzut în gând satul acela îndepărtat. Apoi tresări; se uită la plod și spuse:

— Unde să-l las? Aici jos? Vai de capu' lui săracu! —

Îl ridică în brațe și-l sărută cu foc, de mai multe ori.

Bătrâna spuse:

— L'ai făcut? Plângeți păcatele!

— Da' eu l'am făcut? — se răzvrăți, fata. — Și-apoi, ce: l'am făcut și Dumnezeu m'a pedepsit. Da' pătimește și el, săracu! Ce-i el de vină?

Dumnezeu ăsta nu face pe dreptate. Și dacă nu face el, închipuește-ți cum facem noi! Ia, niște zile amărâte!

— Lume, lume! — oftă baba, sculându-se cu mare greu.

— Vai de capu' nostru! — adăogă, dând din cap, o altă bătrână asmatică, grăsulie, care trecea pe-acolo, sprijinindu-se într'un băț.

Cealaltă scoase dintre zdrențe un săculeț murdar care-i spânzura de brâu, escuns sub fustă și scoase din el un dărâb de pâine.

— Na, vrei?

— Dă-o'ncoa! Să-ți răsplătească ăl de Sus, — se grăbi să-i răspundă Tuta.

Mi-e foame. Crezi că s nemâncată de azi dimineață?

Rupse bucata în două: un dărâb, mai mare, pentru ea; pe celălalt îl infipse între degetele plâpânde și trandafirii ale copilășului, care nu voiau să se desclidă.

— Papa, Nino. Bun! Tii!... ce mai bunățate! Papa, papa.

Bătrâna se duse, târându-și picioarele, împreună cu cealaltă cu bățul.

Grădinița se mai însuflețise. Ingrijitorul uda florile. Dar nici la improscăturile de apă nu voia să se trezească din visarea în care păreau cufundați — visare de-o nesfârșită jale — acci sârmani copaci: răsăriți din straturile rare, înflorite de coji de poame și de ouă, de bucăți de hârtie și apărute de țepi și stînghii, rupte pe ici pe colo, ori de-un sir de stânci de var, în care erau scobite băncile.

Tuta prinse a se uita la havuzul rotund care izvora în mijloc, a cărui apă vierzue moenca sub un zăbranie de praf, care se rupeau din când în când la bufnitura vreunei coji de portocală azvârlită de cei ce stăteau în preajmă.

Soarele scâpătase de-al binelea, și-acum mai toate băncile erau la umbră.

Pe una de-aproape, veni să stea o doamnă cam de trezeci de ani, îmbrăcată în alb. Avea părul ros, ca arama, ciufulit, și fata nisăruiață. Părând gata să moară de căldură, căuta să dea la o parte din față-i un băiețel îmbufnat, galben ca ceara, îmbrăcat marinesc; până una alta, se uita în toate părțile, nerăbdătoare ascuțindu-și ochii mici, de parcă ar fi așteptat pe cineva; și iar dădea ghes băiatului să-și găsească mai încolo vre-un tovarăș de jocă. Dar băiatul nu se mișca: ținea ochii atințiti asupra Tutei care mânca pâinea. Și Tuta se uita și călă tînă spre acea doamnă și pre acel băiat: de-odată spuse:

CASTELUL PARASIT: ST. GIMBALSU

— Salonul Oficial —

Păcat Național

— Nu vă fie cu supărare, da poate ai nevoie de vre-o femeie la spălat rufe ori la bucătărie cu ceasu'... Nu? Fără su-lărare!

Apoi, văzând că băatul bolnăvicios nu și mai lua ochii de pe ea și că nu voia să asculte de îndemnul tot mai stăruitor al mamei sale, îl chemă la dansa:

— Vrei să vezi copilul? Vino de l vezi, mâncate-ar mama, vino!

Băatul, îmbrăncit zbrăvăn de mamăsa, se apropie; se uită un timp la copilaș cu ochii sticloși ai unui pisic ciomăguit; apoi îi smulse din mână bucata de pâine. Copilașul începu să țipe.

— Nu! săracul de el! — exclamă Tuta. — I-ai luat pâinea? Vezi că plânge! Ie foame... Dă-i măcar o bucățică.

Ridică ochii să cheme pe mama băitului, dar n'o mai văzu pe bancă: vorbica colo în fund, dând din mâini, cu un omuleț bărbos care-o asculta și nu prea, cu un ciudat zâmbet pe buze, cu mâinile la spate și cu pălăria zvârlită pe ceafă. Copilașul, într'acestea, țipa cât îl lua gura.

Apoi stăi tu, — făcu Tuta, — că o bucățică tot ți-o iau eu...

Atunci și băatul începu să răcnească. Iădu fuga mamăsa, căreia Tuta, cu sărut mână, îi lămurii cele întâmplăte. Păiatul strângea cu amândouă mâinile la piept dărâbul de pâine fără să vrea să l dea, nici chiar la îndemnul mamei sale.

— Il vrei? Da l mănânci. Niun? spuse doamna roșcată. — Nu mănâncă nimic, da știu — nimic: sunt disperată! Măcar de-ar vrea cu tot dinadinsu... Da e un capriciu... Fii bună și lasă-l-o!

— Da, da, bucuroasă, — făcu Tuta. — Na mănânc-o tu...

Dar băatul dădu fuga la marginea havuzului și aruncă în apă bucata de pâine.

— La peștișori, nu? — exclaimă atunci Tuta, răsând. — Da, nici al meu n'a mâncat de loc... N'am lapte, n'am casă, n'am nimic... Zău așa, cucoa...
— Nimic!

Doamna era grăbită să se întoarcă la omulețul care-o aștepta colo: scoase din punguliță doi bani și-i dădu Tutei.

— Să te răsplătească Dumnezeu — îl spuse din urmă, aceasta. — Nani, nani, taci nu plânge: căcu o să ți cumpăr acadele, taci cu mama! Am făcut rost de gologani cu pâinea babei. Taci cu mama! Nu vezi că sântem bogăți...

Copilul se potolî. Ea rămase, cu cei doi gologani strânsi într'o mână, să se uite la lumea care-acuma umplea grădinița: copii, doici, soldați...

Gălăgia nu se mai isprăvea. Printre fetițele care săreau la coardă, și băieții cari se fugăreau, și țâncii urlând în brațele doicelor care stăteau la taifas, liniștite, între ele, și fetele din casă care făceau dragoste cu soldații, dădeau târcoale vânzătorii de semințe, de covrigi ori de alte bunătăți.

Ochii Tutei se aprindeau, uneori și buzele i se deschideau într'un ciudat zâmbet.

Așa dar nimeni nu voia să creadă că nu mai știa cum să facă, încotro s'o apuce. Mai-mai să nu-i vină nici ei să creadă. Dar era chiar așa. Intrase acolo, în acea grădiniță, să caute nițică umbră; pierduse cam vre-un ceas; putea sta până scara; și pe urmă? unde să petreacă noaptea, cu ael copilaș în brațe? a doua zi? și pe urmă? N'avea pe nimeni, nici măcar la țară, afară de-acel om care nu mai voia să știe de dansa; și-aroi, cum să se întoarcă? — Păi atunci? Nu i nici o scăpare? Se gândi la afurisita de babă care i luase cerceii și legătura. Să se ducă iar acolo? Sângele i se urcă la cap. Se uită la copilașul care adormise.

— Ha! Ninule! în gârlă amândoi? Iac așa...

În casa magistratului X, eram adunați la ceai o societate de câteva persoane. Rupând cozonac cu delicateță și sorbind hinișor din ceai, fiecare se executa, în privința protocolului, cu meșteșug, introducând în șivoiul conversației, aportul său de spirit, de elocință, de bună dispoziție. Astfel încât, deși masa dură o oră, nimeni încă nu adormise complet: conversația plutea grațios pe aburii ceaiului, ca o frunză pe apă.

Bărbații, ca să nu pară ciclopi, se întretineau, cu competență asupra modelelor feminine; cât despre cucoane, dânsese exploatare, cu abilitatea consacrată, chestiunile politice la ordinea zilei. De la deprecierea leului și până la recentul accident de automobil din dosul gării, subiectele se deșirau și se comentau elegant, cu concesii reciproce asupra datelor inutile, lăsând duhului jocul liber al născocirii. Se râdea, când mai discret, când mai accentuat și toată lumea nărcă fericită, afară de colonelul Cercel Petrescu, care, înfipt cu demnitate în coasta domnului consilier, da semne vădite de neastâmpăr. Când însă, șirul faptelor diverse fu înlocuit complet de către cea mai principală chestiune a țării noastre: agricultura; chestiune prea arzătoare, pentru ca fiecare invitată să nu aibă cel puțin o părere asupra ei, colonelul Cercel își apărsă cravata albă, de cauciuc, care-i jena, ca să zic așa, nodul gordian, își șterse sudoarea de pe frunte și tuși la urechia consilierului:

— Heh, asta nu e jucărie, dom'le consilier!... Suntem o țară agricolă; fără agricultură ne prăpădim. Noi n'avem industrie, ca, de exemplu, Franța sau Germania; noi facem pâine, domnule, aea e! — Mare adevăr! Șopti cu vocea pe jumătate, consilierul. E tocmai ceace...

— Pardon, dă-mi voie!... aici nu e de glumă! Trebuie să se sfârșească odată

Ridică brațele, voind parcă să l arunce. Și ea pe urmă-i. — Ce tot spun eu! Nici gând! — Ridică fruntea din pământ și zâmbi, uitându-se la trecătorii din față.

Soarele asfințise, dar căldura nu se dădea învinsă, înăbușitoare. Tuta își desfăcu bluza la gât, descoperind un colț din sânul ei alb.

— Cald?

— Să mori și alta nu!

Ii stătea în față un moșneguț cu două eventalii de hârtie înfipte la pălărie, cu alte două în mână, deschise, bătătoare la ochi, cu un cos după braț, plin cu tot felul de eventalii încalcate roșii, albastre, galbene.

— Doi gologani!

— Nu mi trebuie! — spuse Tuta, dându-i cu umărul. — De ce s' de hârtie?

— Da ce vrei? de mătase?

— Io-te colea! și de ce nu? — făcu Tuta, privindu-l cu un zâmbet de sfidare; apoi crăpă mâna în care ținea cei doi bani și adăogă: — N'am decât pe ăștia. Cu un ban, uu-l dai?

Moșnegul dădu din cap, cu demnitate.

— Un ban? Da ce-am mâncat!

— Ei, hai, ducă-se naibii! Dă l încoa! Nu mai pot de cald. Copilul, doarme... Oi face eu ce-o face! Bun e Dumnezeu.

Ii dădu cei doi gologani, luă eventaliul și, deschizându-se mai tare la piept, prinse a și face vânt de zor, acolo, pe sânul aproape descoperit, răsând, privind, semeț, cu ochi sticloși, imbietori, așfători, soldații cari treceau,

(din italianește de)

ALEXANDRU MARCU

cu vorba goală, să se treacă la fapte, să se încurajeze producția, să se dea prime pentru cultivatori, să se creeze mijloace de transport...

— O, domnule colonel..., zâmbi, sceptic, consilierul.

— Nu, dați-mi voie! Aici nu e chestiune de vorbe late, de discursuri sforăitoare, e vorba de viitorul țării, dom'le consilier și eu cred că asta trebuie s'o aibă în vedere cei ce conduc destinele patriei; aea e! Agricultura nu se face cu vorbe, se face cu plugul, cu coasa și cu sudoarea frunții...

...Nu trebui mai mult pentru ca punctul concentrat să devină, cu ultimile vorbe, spusă răspicat, colonelul Petrescu.

Grăie sacadat, punea punctul pe i, cum zice românul, răspundea cu largi teorii interpelărilor celor mai sfioase. Își ștergea nădușala de pe frunte, îndesa cravata, sau își plesnea manșetele rotunde, pe jumătate scoase.

— Suntem sătui de politicianism și demagogie! Românul e un popor de viitor: păcatul lui e că e prea guraliv. Fiecare se simte chemat să facă pe reformatorul, fiecare vrea să și spună părerile; și în fond sunt toți niste pajavragii și nu fac cât o ceapă degerată!

— Pardon, să-mi dai voie, Cercel, interveni cu ton de largă diplomație, dna Sperjescu, sora vorbitorului — modelând cu vârful degetelor un cocolog albicios — sunt și printre ei oameni cari...

— Nimic! Toți sunt lăudăroși, toți sunt guralivi și în fond nu sunt buni de nimic. Dacă, în loc de discursurile dela Cameră, fiecare deputat s'ar ocupa de gospodăria urbei lui, dacă fiecare senator ar face la fel, dacă...

— Ii, dar vezi că... oftă consilierul.

— Cu drept cuvânt! Eu ce zic?! Toată lumea vorbește și nimeni nu face nimic. Ia chestiunea podurilor de peste Olte — aici să-mi dai voie, că sunt în specialitatea mea — ei, credeți că pe podurile astea de lemn se va putea scurge marca producție a grănarului țării, care este Oltenia?! Credeți oare una ca asta?! Nu, niciodată! E revoltător, domnilor!... Și să mai crezi în creșterea leului, în urcarea valutei, în leul franc! Niciodată; asta s'o știți dela mine, — aea e! În țara noastră toată lumea vorbește, dar nimeni nu face nimic; toți se pricep dar nicio pricop-seală! Deaceea mergem ca racul!...

Domnul consilier e ultimul meșean, care-și pune, cu grație, șervetu pe masă! Ceilalți s'au adunat în jurul colonelului combativ. Din când în când unii ar vrea să-l întrerună; Cercel, îi ghicește din ochi și, înainte de a deschide gura, le și aruncă o frază, ca și cum le-ar fi înțeles gândurile.

— Vedeți pe german... germanul nu vorbește, germanul face și face; fiecare neamț își vede de treaba lui, nu se amestecă unde nu-i ferbe oala. Ia noi... care ți-e, domnule, reforma administrativă?! Ce-mi făcuși, domnule, cu votul universal?! Unde ți-e, domnule, exprierea?!... Vorbe! Vorbe! Vorbe!...

— Prin unele părți..., îndrăzni consilierul, cam plictisit.

— Nimic, ascultă-mă pe mine! Noi suntem un popor inteligent, dar—aea e!

— Pardon, dă-mi voie! mai făcu o încercare judecătoral.

— Ceace ne omoară e gura! Facem pe oratorii, terorizăm, dar nimic! Nu zic eu bine, dom'le consilier?! Cine vorbește multe nu face treabă! Românul e un popor guraliv. — Aea e!... s'o știți dela mine!

MIHAIL CELARIANU

Polivalența estetică a naturii

de LUCIAN BLAGA

Printr'o iluzie optică, pe care vom lămurii-o, „natura” a fost aproape totdeauna un fel de măsură și termen de comparație pentru opera de artă. Și aceasta nu numai pentru teoria estetică a imitației cum timpurile nouă au împrumutat-o nedeghizată dela Plato-Aristotel, și nu numai pentru manifestul alarmant al naturalismului din partea a doua a veacului al XIX-lea. Până la expresionismul plin de lăuntrice divergențe al începutului nostru de veac — toate curentele de artă din ultimele secole ne invită prin criticii lor reprezentativi să ne adăpostim sub cortul naturii. Deși străbătută de sensuri echivoce, „natura” ne e recomandată ca supremă valoare estetică. Pentru ca să nu ne întoarcem prea departe înapoi în istorie, putem începe trecerea în revistă a curentelor cu clasicii francezi. Pentru ei a vorbit răspicat, cum cerea imperativul cartezian al timpului, marele Boileau. În scrierile lui cuvântul „natură” e nu numai odată scos în reliefață evidentă, cu un accent apăsat, ce nu mai îngăduie nici o îndoială asupra părerilor ce le avea acest temut legiuitor despre cel mai înalt principiu de orientare al creației artistice.

Rien n'est beau que le vrai ; le vrai seul est aimable.

(Ep. IX)

In altă parte dă artistului sfatul :

Que la nature donc soit votre étude unique.

(Art poétique, III)

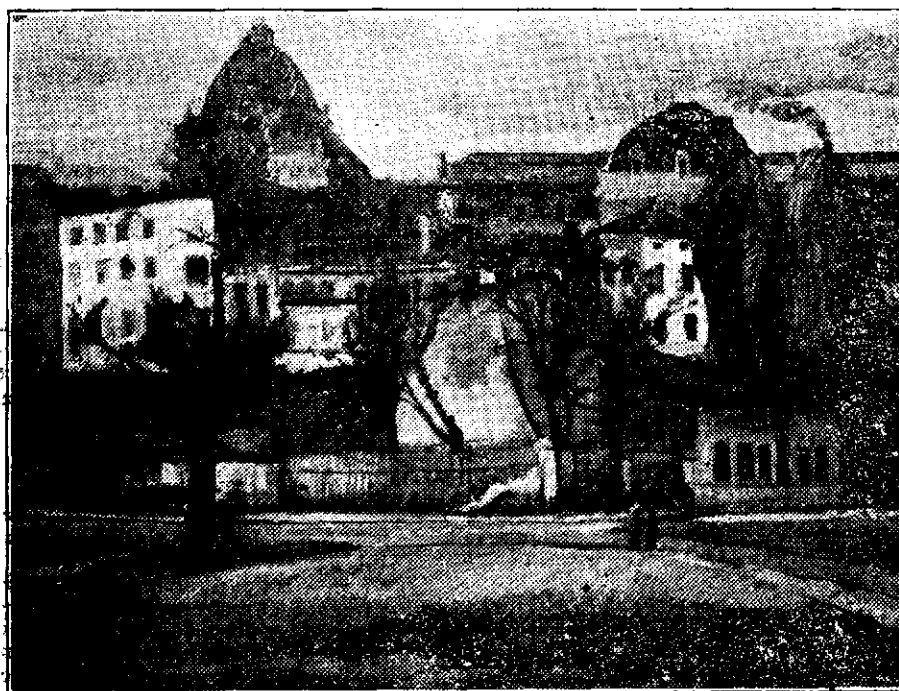
Mai târziu rococoul ușurel al saloanelor literare se ridică împotriva marilor pasiuni și a monumentalului clasic-baroc ca împotriva unui ce „nefiresc” și „exagerat”. Rococoul cultivând mai presus de orice viața de salon, nu mai poate accepta grandilocvența barocului ; în ce privește natura rococoul o vede ca poantă spirituală, o îndrăgește în dimensiuni mici ca natură pastorală cu aparențe înflorite și jucăușe. Evadând din saloane, sentimentalismul lui Rousseau, profetic hrănit de aerul imens al pădurilor prin cari a vagabondat, se înalță împotriva raționalismului sceptic și a sensualismului frivol al rococoului, tot în numele naturii. Clasicismul olimpic de obârșie mai nouă al lui Goethe are pentru el însuși, marele panteist și iubitor de viață, semnificația profundă a unei apropieri de natură și de intențiile cele mai intime ale acesteia. Cu o ironie pe care istoria adesea și-o permite la adresa propriilor creații, romantismul care a urmat noului clasicism se crede svăcnit din inima naturii împotriva formalismului sec și steril al clasicilor. Acelaș romantism pare însă retoric, patetic și nenatural — naturalismului, care i-a luat locul în dialectica avansată a devenirii istorice. Naturalismul pretinde că e o oglindire cu mult mai fidelă a naturii decât romantismul, care cu o generație în urmă se proclamase oracolul ei magic cu graiuri adânci și întunecate. Mai târziu cel mai naturalist dintre naturaliști pare totuș un simplu romantic întârziat față cu tendințele mai recente ale impresionismului curent, care la timpul său reclamă exclusiv pentru sine conformitatea desăvârșită cu natura imediată în

veșnică schimbare și nealterată prin geometria inerentă intelectului uman.

Precum se vede aproape fiecare din curentele artistice ce s'au ivit în istoria europeană dela clasicismul francez încocoare, se crede cel puțin cu un pas mai aproape de natură decât curentul premergător. Oricare din aceste curente s'a închipuit sprijinit de jocul de forțe și forme ale naturii și a încercat să-și însușească singur dreptul de a fi privit ca o emanație directă a acestei „naturi” pline de înțelesuri. De fiecare dată un nou curent găsește că înaintașii au creat forme pretențioase potrivnice naturii, și de fiecare dată noul curent isbutește pentru câțva timp să sugereze impresia că e sigurul care umblă pe acelaș drum pe care umblă și „natura”. Acest repetat apel la natură dovedește că ea e privită ca o supremă operă de artă și ca o ultimă justificare hotărâtoare a operelor de artă omenești. Desigur perzistența asemuire, ce s'a făcut din generație în generație între creațiile geniului omenească și „natură”, constituie o ciudată problemă de psihologie sau de filozofie culturală. Pentru noi această curioasă incopiere a artei de natură, încercată iluzoric prin atâtea acte revoluționare, alcătuește o serioasă documentare istorică a unui fapt ce-și caută încă formularea. **Se pare că „natura” e din punct de vedere estetic polivalentă.** Mai mult sau mai puțin tautologic formulată, această multiplă valență ar însemna că natura poate să fie adusă în legătură tot cu alte și alte valori și realități spirituale. În adevăr se pare că natura își schimbă sensul cu fiecare epocă istorică. Când clasicii în frunte cu Boileau rostesc cuvântul „natură” se gândesc desigur mai mult la închiegările și intruchipările platonice, tipice și monumentale ale acesteia, decât la ceea ce noi cei de azi suntem obișnuți să numim apariții accidentale și fugare ale naturii. Rococoul vede în natură un decor binevenit pentru sensualismul ușor al epocii. După statica

clasică romantismul reduce natura la valori dinamice ce sparg geometria netedă și economică a creierului nostru euclidian. Impresionismul dematerializează natura, disolvând-o în efecte de lumină curgătoare ca momentele în cari se desfășură. Natura, aluat de-o uimitoare plasticitate, suportă deci cu orice nouă epocă diformările stilistice ale istoriei. Dacă ne-am orienta după criticii de artă din diferitele timpuri, după gravii legiuitori estetici sau după înfocații autori de manifeste, ar trebui împotriva evidențelor să credem că arta s'a apropiat tot mai mult de natură. Procesul istoric e însă altul. Natura își schimbă înfățișarea în fiecare nouă etapă, însușindu-și oarecum tendințele caracteristice ale artei timpului. Cunoscuta observație că nu opera de artă se orientează după natură, ci natura după opera de artă, câștigă prin aceasta un înțeles istoric mai adânc decât putea să-l aibă în imaginația paradoxală a lui Oskar Wilde. Toate curentele s'au ridicat în numele „naturii”, fiindcă reprezentanții săi au atribuit **acestea** printr'o adâncă iluzie intențiile ce și le voiau realizate prin arta lor. În momentul când o foarte diferențiată conștiință critică a zădărnicit confuzia aceasta, manifestele artistice au devenit mai precise și mai puțin naive ca formulare filozofică. Dacă în anii din urmă nu ne-am fi dat așa de bine seama de relativitatea istorică a noțiunilor, a conceptiilor, și nu s'ar fi convenit să se înțeleagă prin cuvântul „natură” imensul ansamblu **sensorial** în spațiu și timp, ne-am fi pomenit poate și cu proclamarea expresionismului ca o oglindă a naturii. Cum însă conștiința critică a timpului a împiedicat o nouă incopiere a artei de natură și un nou mit al naturii — expresionismul se ridică înalta oară împotriva naturii, cu nădejdea totuș de a da **„esențialul”** acesteia ! **Esențialul naturii ?** S'ar fi crezut un moment că am ieșit din iluzia prin care atribuim naturii ceea ce voim prin arta noastră. Dar nu, expresionismul crede la fel că ceea ce crează el în artă e **esențial** naturii.

LUCIAN BLAGA

PEISAGIU BUCUREȘTEAN : MIHAIL

— Salonul Oficial —

Ulciorul lui Farkas Gyelley

de ANDREI ADY

Seară de vară

Din vestitul parc al ruinatului castel Gyelley timpul a făcut grădina de zarzavat. Și în dupăamiezile de vară bătrânul Farkas Gyelley își citește gazetele în mijlocul acestei grădini bătută de soare, arsă și părăginită. Lângă fotoliul bătrân, prin gura deschisă, își răspândește mirosul de rachiu un vechiu ulcior posomorât și verde. — Uneori în colțul cel mai de sus al grădinei de zarzavat se iese un șgomot ciudat, o larmă intricoșată. Farkas Gyelley își sâruiă liniștit ulciorul; nu-i nimic. Nu-i bubuit de tun, nici trăznet; de pe acoperișul prăbușit al castelului Gyelley cad fi-giele. Acesta nu mai este un lucru nou, uneori se simțea și pereții; tristă și posomorâtă mai e viața în lumea de azi.

Căci bubuitul tunurilor și al trăznelor nu era o muzică necunoscută pentru urechile lui Farkas Gyelley. Era doar acelaș Gyelley, cel din urmă Gyelley, vestitul căpitan din garda națională. Omul acesta atât de bătrân și de ciudat a spânzurat odinioară pe preotul român din Ghiriș. Și tot el a tratat prieteneste în patruzeci și nouă, și a dat mâna, cu tribuul român Șica. Așa era el în floarea vieții: sânge de Gyelley nescolit și neastâmpărat. Sulet de nemeș ungar ciudat, neliniștit și frumos; plămada amitoare a unui veac uimitor. Căuta moartea și în fiecare zi se oferea ei, pe vremea când înarăgea viața. De lauda că e admirator al lui Voltaire și îi plăcea totuși, ca unui copil entuziast, să-și zornăie sabia până la Jibău.

Și iată, că a trecut demult și Jibăul și armistițiul și umilirea și nădejdea și amărăciunea. Și acuma e de nouăzeci de ani și trăiește și bea rachiu în grădina de zarzavat.

Gazetele pe cari le citește Farkas Gyelley sunt vechi de cincisprezece ani. Patini de acum cincisprezece ani stănesc în inima lui Farkas Gyelley mari furtuni. El nu bănuște lucru acesta, pentru că de cincisprezece-douăzeci de ani el nu mai este decât un biet copil grotesc cu barbă albă. Timpul care se rostogolește și aleargă i-a jucat o festă glumeață lui Farkas Gyelley. L-a hărțuit, l-a bruftuit și în cele din urmă i-a luat totul. Și cele ciuci moși și multe curji boerști și pivnițele cele bogate și „moșile

lui Gyelley" cele vestite. I-a luat tot: banii, cinstirea, mândria și chiar amintirea.

Iar o bucătăreasă slovacă i-a schimbat parcul într-o grădina de zarzavat. Femeia aceasta da târcoale în jurul lui, de parcă chiar soarta a trimis-o. Odinioară era o slujnicuță frumoasă și albă; și ea fu aceea, care a dus la îndeplinire porunca sorții. Ea a vândut moșiile, „moșile lui Gyelley", curțile boerști, cirezile de vite. Și nu i-ar părea rău, dacă moartea ar scăpa-o cel puțin de copilul ăsta bătrân. Dar fără îndoială moartea n'a uitat de câte ori s'a bătut joc de ea, odinioară, căpitanul din garda națională. Și din pricina asta nu vine să-l ia pe Farkas Gyelley, măcar că bucătăreasa slovacă i' îmbușinează și mâncarea. Și nu-i mai vin bătrânului nici gazete proaspete, dar le strânge și le citește pe cele învechite și îngălbenite din prisacă. Și Farkas Gyelley — având alături ulciorul cel vechiu — se înseninează, se posomorăște sau se frământă pentru lucrurile aflate din gazetele de acum cincisprezece ani.

Farkas Gyelley crede că Moise jidovul îi trimite în fiecare zi litru acela de spirit rău mirositor. Dar Moise jidovul a murit de vre-o douăzeci de ani, poate că și băiatul lui va fi murit. Dar lasă-l pe Farkas Gyelley în credința, că e încă stăpân, și că Moise îi datorește rachiuul ăsta. Rachiuul de pomană i-l plătește lui Gyelley o rudă din satul vecin. Și tot ruda aceasta se îngrijește de câte o înghițitură de vin la sărbători și Dumnica. Las' să mai bea câte un pic Farkas Gyelley și să mai uite, dacă uneori s'ar mai întâmpla cumva să-l ispitească amintirea-i intraripată. Și dacă mai poate: las' să vadă, în căpățânilor de varză, goruni și străvechi. Și dacă mai are fantezie: din aracii de fasole, să făurească un parc umbros. Și în îmbătrânita și cicălitoarea bucătăreasă slovacă, să vadă tot pe fecioara de odinioară: strengară, rumenă și blondă. Și dacă mai poate: să-și inchipuie că are copii. Copii cari făuresc și pe mai departe istoria acestui sat și acestui ținut; să-și viseze vechile lui visuri din patruzeci și opt și din patruzeci și nouă. — Să ocărăscă și să blesteme întâmplările noi pe cari le află din gazetele de acum cincisprezece ani. Și să nu bănușcă o clipă măcar, că el a ieșit din făgașul vieții. Că viața s'a jucat un pic cu dânsul și apoi, glumind, l-a părăsit în grădina de zarzavat, unde în patruzeci și opt copaci parcului viau așa de majestos. Unde țineau consfătuiri, și unde se înălțase spărzurătoarea preotului român din Ghiriș.

De câteori sătenii curioși treceau pe acolo, aruncau pe furis priviri curioase în grădina rău îngrijită a lui Gyelley. Dacă era soare și vreme frumoasă, Farkas Gyelley se afla acolo. Din când în când ducea ulciorul la gură și apoi iarăși începea să citească gazetele cele vechi. În mâinile tremurătoare ale bătrânului nemeș, gazetele galbene și învechite îi foșneau și îi hohotiau vechile lui isprăvi demult îngropate și ridicole. Copii strengari strigau spre grădina de zarzavat cuvinte neghioabe și nemiloase. Farkas Gyelley ședea, uita și citea mai departe, liniștit. Avea ochi frumoși, albaștri. Ochi de nouăzeci de ani, cari n'au cunoscut ochelarii. Ochi rămași albaștri, tineri și frumoși, și despre cari nimenea n'ar fi crezut, că de nouăzeci de ani pri-

Lin.,

In șoapta spicului de grâu
sbate inima verei,
și vântul s'a înfins de-alungul câmpului
ca un călător obosit.

Saltă iepuri în joc singuratic
și tot sal ca!
iazul le cântă
și mele din frunze de iapau
scot caruele să vadă

Stejari bătrâni și grei de ghindă
spun ba me căprioarelor
vălesc mlățițe de alun.
O! florile de liliac
sunt amintire numai.

FLORICA MUMUIANU

vesc mereu la lumca asta ciudată, nebună, veșnic nouă și veșnic aceeaș.

Oare până când vor mai vedea ochii acestia frumoși goruni uriași în niște căpățini de varză? Până când vor mai citi vești proaspete în gazetele de acum cincisprezece ani? Pe înserat bucătăreasa slovacă vine cu o slugă bătrână și gârbovită de ani, un român. Vine, ca de obicei, ocărând mănoasă. Il ridică amândoi pe brațe pe bătrânul Gyelley, ale cărui picioare demult sunt uscate; îl duc și îl trântesc într-o odaie liniștită și mucegăită a castelului în ruină. Apoi bucătăreasa slovacă își spune rugăciunea cea de toate zilele: Dumnezeu să o izbăvească odată de schifodul acesta bătrân, de blestemul acesta, de stăpânul grădinei de zarzavat, care a trecut de nouăzeci de ani, dar care în somn mai visează încă lucruri minunate. În vis bătrânul se vede flăcău, se vede cum merge la peșit într-o caleașcă trasă de patru telegari, și cum snopește pe Ruși de îi făcea puzderii. Ulciorul binecuvântat, pe care l-a golit peste zi, îi aduce stăpânului grădinei de zarzavat visurile acestea frumoase.

Și acuma urmează sfârșitul povestirii lui Farkas Gyelley. Căci a murit rudenia cea milostivă, și iată, că într-o bună zi n'a mai trimis nimeni rachiu. Neliniștit, Farkas Gyelley întorcea pe-a parte și pe cealaltă gazetele cele vechi și îngălbenite, și arăta mereu spre ulcior, bombănind și gângăvind mănoș.

Și cum, cum nu, deodată începu să-și amintească. Și privi îngrozit paragina din jurul lui; era o zi frumoasă de lună în ziua aceea. Și văzu căpăținele de varză și aracii pe care se urca fasolea, și mai încolo văzu casa pe jumătate ruinată și cu acoperișul găurit. Dar goruni, și tufigurile de liliac și așternuturile de flori? A treia zi își aminti de moși, de mori și de cirezii. În ziua a patra, când bucătăreasa slovacă și cu bărbatul servitor român îl purtă în casă, oftă scârbit. Deodată i se desfășură pe dinaintea ochilor tot trecutul, și în noaptea aceea nu mai putu nici adormi. Plânse, plânse, și lacrimile acestea îi aduseră moartea, pe care până atunci o speriașe mirosul rachiuului. Și ochii lui albaștri, frumoși și mereu tineri se înourară, când își aminti de viața lui trecută, și când știu, că gazetele cele de acum cincisprezece ani, erau vechi de cincisprezece ani. — Și vai cât de trist muri stăpânul grădinei de zarzavat.

Trad. din ungurește de

IOAN LUPU

PORTRET: EMILIAN CELINA
— Salonul Oficial —

Din nou între fericirile Dumbravilor Elizee

SAU

Ierarhizarea literară

CARAGIALE. — Ați aflat?
DELAVRANCEA. VLAHUȚA, DUILIU ZAMFIRESCU. — Ce?

CARAGIALE. — Nu mai avem voie să convorbim între noi în coloanele „Viitorului“.

DELAVRANCEA. — De ce?

CARAGIALE. — Auzi, că se opun familiile!

DUILIU ZAMFIRESCU. — Dar nu înțeleg de ce s'ar opune familiile. Noi vorbim cuviincios, nu ca n. c. de la „Gândirea“.

DELAVRANCEA. — Nici ca Serapion dela „Epoca“.

VLAHUȚA. — Nici ca P. Ș., Ion Daric și ceilalți de la „Cuvântul“; E ciudat lucru și cu familiile astea. Cât trăim, nu ne pot suferi gloria; iar după ce venim acel, lăsându-ne gloria acolo ele ne-o apără în contra acelora, care ne-o întrepîn....

DELAVRANCEA. — Fac și ei ce pot.

VLAHUȚA. — Și va să zică acum nu vom mai putea discuta nimic.

CARAGIALE. — Ba da; dar nu în „Viitorul“.

DUILIU ZAMFIRESCU. — Eu știu că am vorbit totdeauna cu demnitate, și demnitatea n'a devenit niciodată ifos.

DELAVRANCEA. — Și eu am vorbit totdeauna cu sufletul; la forme n'am prea căutat, ca în totdeauna.

CHENDI. — Cu toate că aș fi putut face și altfel, și eu n'am vorbit decât cu sfială și cu obiectivitate.

CARAGIALE. — Mie mi-a plăcut totdeauna libertatea, mă! Și dacă mi-am dat în petec câteodată, e că așa am vrut... Ia să mă lase în pace familia. Familia să-și vadă de treburile ei!

VLAHUȚA. — E vorba mai putem ori nu mai putem discuta între noi?

DELAVRANCEA. — Dar nu-ți spuse Iancu? Putem, dar în alte gazete — nu în „Viitorul“.

DUILIU ZAMFIRESCU. — Dar în „Viitorul“ ori altundeva tot același lucru e. Ba dacă ar fi într-o revistă cu tiraj mai mare decât al „Viitorului“, atât mai bine.

DELAVRANCEA. — Cu noutatea ta,

„NATURĂ MOARTĂ“: AUREL KESSLER
— Salonul Oficial —

Iancule, am pierdut un timp prețios... Ia spune, Chendi, ce e cu ierarhizarea?

CHENDI. — Iacă am adus iar pe Trivale. El e mai în curent. Și apoi cu cât am fost pe tărâmurile cele grele ale pământului, tot meru i-am imputat lui Dragomirescu mania de a tot cântări pe scriitori.

TRIVALE. — Domnul Dragomirescu nu cântărește scriitorii, ci operele. Dar scriitorii, firește, sensibili, — și-o iau totdeauna asupra-î.

CARAGIALE. — Așa am fost cu toții, mă! Nu mai sântem acum; dar în viață, ne făceam foc și pară, dacă auziam că se scrie rău despre vre-o lucrare, pe care o știam și noi că e proastă. Numai decât: „Ne-a înjurat ăla!“ „Ne-a ocărât colălalt“, deși nu era în joc decât una din operele noastre și nu dintre cele bune.

VLAHUȚA. — Ciudat în adevăr mai e și sufletul omenesc. Știi, în adâncul sufletului tău, că ai făcut o operă slabă. Tremuri însă ca nu cumva s'o simță și altul. Și, când se întâmplă s'o vadă, — vina cade pe el!

DELAVRANCEA. — Nu numai atât. Dar e adevărat și contrariul. Când știi că ai făcut un lucru mare și frumos, criticele unora și altora, în loc să te mâhnească, te bucură.

TRIVALE. — Să vă spun una: Știți că domnul Dragomirescu nu cumpără decât gazetele care-l ocărăse? Se vede că are simțământul de care vorbiți d-voastră, domnule Delavrancea!

CARAGIALE. — Așa e, ne durea, când eram ocăriți pe drept și nu ne bucuram că eram laudați pe nedrept. Din contră ne bucuram pe lauda meritată, mai puțin decât ocara nemeritată.

DUILIU ZAMFIRESCU. — Aceasta însemnează că adevărata bucurie sau mâhnire nu vine din afară; ci tot dinnăuntru.

CARAGIALE. — Dar oricum ar fi fost dinnăuntru sau din afară, vorba e că ne supărăm foc, când critica ne lovia — la calcăiul... lui Ahile.

DUILIU ZAMFIRESCU. — Dar iar am pierdut șirul.

DELAVRANCEA. — Am cam luat-o razna!

CARAGIALE. — Ei, hai Trivale, deschideți cioculețul!

TRIVALE. — Sânt gata. Cum ați spus și d-voastră, scriitorii sânt foarte susceptibili; și domnul Dragomirescu n'a ținut niciodată seama — din principiu — de această susceptibilitate. Știa foarte bine că pe această meteahnă se poate zidi ceva: o gașcă, un cerc, un grup, chiar un partid (Vezi N. Iorga). Dar n'a vrut s'o facă! El a avut totdeauna marota adevărului: N'a prețuit pe oameni — cum cred unii politicieni rătăciți în literatură — după relațiile personale, ci după operele lor. Și de-aceia în „Convorbirile critice“ veți vedea laude la adresa unor adversari, care-l batjocoreau, și critice, la adresa prietenilor. Adică, vorba vine, când spun adversari și prieteni; fiindcă în realitate niciodată domnul Dragomirescu n'a atacat, n'a criticat sau n'a laudat pe cutare sau pe cutare; ci numai operele lor. Dar totdeauna, omul și-o ia asupra-și. Din pricina aceasta, după un an, doi, toți ce strănși împrejurul său și cărora le seă

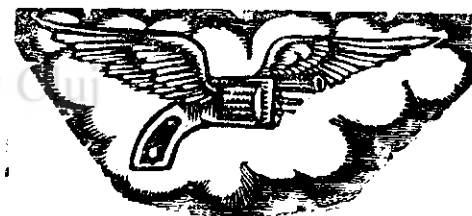
M'am dus alaltăeri în cimitir!
Primăvara — pe un coviltir
De flori,
Croise, peste lumea care face,
Din litere de alb imaculat,
Cuvântul „Pace“.

Mi-am răzimat
apoi,
Gândirea
De un bloc de piatră
Și vrui s'ascult
Adâncurile mele
Opuse și rebele,
S'ascult, s'ascult, s'ascult!
Atât de mult,
Aveam s'ascult!

Dar m-am trezit că cineva
Meditativ și plin de mucegai,
Trecând pe lângă mine,
Pe oasele-i desarte
Mi-a spus: „hai
Dă-te la oparte!“
Iar dedesubt porni un scâncet frânt,
Dedesubt, din pământ:
„Mai mută-te pe alt mormânt
Că ești prea greu!“ —
Și m'am purtat mereu,

Mereu —
Pân'ce eșii din nou din cimitir.
Și cum mă coboram la vale,
Agale,
Mi s'a părut că sunt un biet martir,
Ce-i alungat din cimitir!

G. G. GRUIA

păra sufletul după o laudă și n'o găsea la „Revista critică“ la „Convorbirilor critice“ au început să piardă răbdarea; iar alții au început să devină furioși când vedeau că laudele lui se îndrepta către operele adversarilor.

Garleanu un i-a ertat niciodată cu na fost pus mai sus de Sadoveanu.

Lucrurile au ajuns atât de departe că după trei ani au făcut un fel de conspirație în contra patronului. Sau înțeles cu Gh. Vilsan, minunatul prozator de la Cluj, care însă, după aprecierea lui Maiorescu, se credea poet mare, — și acesta, firește, mai furios ca toți, fiindcă domnul Dragomirescu îl ridicase pe Cernat a scos un întreg număr din „Sămănătorul“ în care nu făcea de cât să-l ocărăscă pe domnul. Furia cu care era scris era așa de mare, că, fără să cerceteze cum stau lucrurile, îl învinuia tocmai de ceea ce i-ătrăsese furia prietenilor conspiratori: îl învinuia, ca și acum D. Tomescu de la „Ramuri“, că lauda numai pe cei ce s'apropie de dânsul, iar dacă se depărtează, îi critică. Negreșit, i-a fost ușor celui atacat să pună pe două coloane, față în față diferitele critice, cu istoria raporturilor sale cu scriitorii, ca să se vadă că toată acuzarea se nimicea.

DELAVRANCEA. — Păi, dacă Vilsan era într-adevăr poet, ba se credea mai mare poet decât colegul său Cerna (căci, așa mi se pare, erau colegi) — de ce, în loc să atace pe Dragomirescu, n'a mai produs opere mari și frumoase, ca să-l dea de rușine.

TRIVALE. — Se vede că furia a fost mai mare decât talentul. Și furia aceasta

Macul roșu

Din grădina vieții mele, pentru tine-am rupt un mac;
Eră singurul pe care Soarele l-a înroșit.
Și când l-am desprins o floare mă certă: Ce ți-a greșit?
Visurile tale mâine ca o floare se desfac..

...Se 'nserase... peste brazde, negru 'ntinse lungi covoare,
Umbrele-și coseau vestmântul cu un fir de vânt sărac;
Infinitul ca o turlă, trist de moartea unui mac,
Aprindea un candelabru pentru nopți de sărbătoare.

Și pe drumul de'ntineric îmi ieșiră mulți în față
Licurici cu ochii umezi, purtătorii de scântei
Crimii albi ca niște pustnici din chilii lor de ghiață
Stau să-mi spună: „Macul roșu dacă-i mort de ce-l mai iei?”

MATEI C. ALEXANDRESCU

se găsește la toți. Toate le-ar vrea scriitorii, numai să nu-i ierarhizezi. Dar ce vă spun eu D-voastră...?

DULIU ZAMFIRESCU. — Firește, am recunoscut-o. Scriitorii se supără, întâi că nu li se laudă vre-o operă; și al doilea — și mai cu seamă — când li se spune că e mai slabă decât a altuia.

CHIENDI. — Cu chestia asta am căutat să-l cîrîi eu pe Dragomirescu, care compara pe Goga cu Cerna și arăta că Cerna este superior lui Goga. El, ca s'o spun acum, avea dreptate, fiindcă Goga e mai înainte de toate orator și om politic; dar eu pe atunci, nu prea băgam de seamă lucrul.

CARAGIALE.—Ei, ia să lăsăm în pace pe Goga! Om mai discută despre el, când vom vorbi despre relațiile dintre literatură și politică. Acum la chestie!

DULIU ZAMFIRESCU. — Ei da, la chestie! Îmi pare bine, Janule, că începi să vezi și tu că ordinea e salfetul unei discuții.

TRIVALE.—Domnul Dragomirescu spune ca și al tuturor lucrurilor omenești.

DULIU ZAMFIRESCU.—Orice importanță ar avea ordinea, tot mai mare importanță are pentru om,—cel puțin acum—chestia ierarhizării.

TRIVALE.—Iată cum stau lucrurile. Să le mai stabilim odată. Metodologia literară se ocupă, întâi, nu cu persoana scriitorului, ci cu operele lui; al doilea, dintre aceste opere nu au valoare de cât unele; și, în fine, scopul final al Științei literaturii este ca aceste rare opere să fie clasificate, în așa fel ca cele ce se aseamănă prin elementele lor esențiale să fie puse la un loc, iar cele ce se deosebesc să fie puse în categorii deosebite. Dacă primim aceste principii metodologice, și lăsăm la o parte orice susceptibilități personale, este evident că știința literară nu se poate face fără selecțiune, fără ierarhizare, și, mai pe sus de toate, fără comparațiune. Omul de știință literar trebuie să aleagă (selecțiunea), trebuie să valorifice (ierarhizarea), trebuie să compare (clasificarea). Așa se face în zoologie cu animalele; așa se face în Botanică cu plantele; iar Știința Literaturii nu e decât o Zoologie și o Botanică, în care speciile sunt reprezentate prin diferite capodopere literare..

CARAGIALE.—Stai mă, că ne-ai făcut capul tobă! Ne așteptam să ne vorbești numai de ierarhizare, și-acum ne mai vorbești și de selecțiune și de comparațiune; iar, colac peste pupăză, ne dai zor cu o mare năzbitie, de care-l invinovești pe Mihalache, precum că o capodope-

ră n'ar fi decât o specie, cum e trandafirul, pițigoiiul, măgarul...!

TRIVALE.—Nu-l invinoveșc eu, Iau de martor și pe Chendi, că această descoperire căci e o adevărată descoperire merită să revoluționeze studiile literare — formează temelul Științei Literaturii. Această știință după d. Dragomirescu, este o adevărată Știință Botanică, în care în loc de diferite specii de flori, avem diferite capodopere. Capodoperile sunt în adevăr specii naturale, numai că fac parte dintr'altă lume decât cea fizică și cea sufletască — din lumea psihofizică..

VLAHUȚA.—Acuma chiar că ne-am încurcat de tot. Ne bagi în filozofie, de nu mai putem eși teferi..

TRIVALE.—N'am ce să fac. Știința Literaturii, spre deosebire de Știința literară își are temelii în filozofie, nu în istorie.

CARAGIALE.—Atunci fără Titu și fără Eminescu, al mai filosof dintre noi, nu ne putem descurca. Eu zic, să nu mai continuăm discuția, până nu chemăm și pe Titu.

DULIU ZAMFIRESCU.—Numai să vrea. Pe când era în viață teoriile acestea, el nu le prea goba!

DELAVRANCEA.—Dă! încolo barbarism! zi-i și tu, că nu le prea înghițea. Adică ce? „Inghițea” ar fi mai urât decât „Goba”?

DULIU ZAMFIRESCU.—Să-ți fac pe plac! Și zic domnul Maioreșcu, nu înghițea pe vremuri originalitatea lui Dragomirescu.

CHIENDI.—Eu am surprins totuși o convorbire între el și Cerna, care totdeauna sta prin preajma lui. Și din acea convorbire reeșia că domnul Maioreșcu are acum, altă atitudine față de Dragomirescu. Zicea că i s'au împlinit unele prevederi și că nu-i mai e rușine că în literatură, are un asemenea urmaș.

DELAVRANCEA.—Atunci viitoarea se-dință s'o ținem, sub praședenția lui. Ce zic, Duliu?

DULIU ZAMFIRESCU.—Eu voi face totul să ne mai țină una din splendidele lui lecțiuni de filozofie.

TRIVALE.—Să chemăm și pe marile noastre poezi. Și să nu uităm nici pe domnul Conta.

VLAHUȚA.—E o idee minunată.. Și dumneata domnule Trivale, să nu te superi că te înlocuim.

TRIVALE.—Sunt încântat.
CARAGIALE.—Atunci, să un mai stăm măi băeși. Adevărul numai din gura lui Titu o să-l știm.

MIHAIL DRAGOMIRESCU

Eminescu
și balanța comercială

În vremurile acestea de derută valutară, când „balanța comercială” a ajuns un leit-motiv obositor, e cel puțin pitoresc, să spicuiem din articolele politice ale lui Eminescu de pe la 1880—1. Ai zice cuvinte de astăzi, în pluş cu minunatul lui simț politic dublat de o vastă cultură:

E dovedit asemenea că balanța comercială a țării nu ajunge să acopere exigențele orașelor; se importă mai mult valori de peste graniță, de cum se exportă.

De și pare că balanța comercială n'ar sta în legătură cu viața politică a unei țări, totuși s'ar înșela acela care ar tăgădui cu totul nexul causal între orice fenomen economic pe de o parte și între sistemul de idei ce stăpânește o țară. Venind roșii la putere, se înmulțesc funcțiunile, se măresc lefurile patrioților, — dovadă sporul cu 30 la sută al

budgetului cheltuelilor și sporirea analogă a ori-cărui buget comunal și județean. Ori unde există buget public, fie în comună, fie în județ, în sat, la spitaluri, resursele sunt strânse cu mâna de fier a patriotismului subliniat, toți patrioții se înțolesc. E însă evident că un patriot înfolit e exigent, că devine consumator de articole de lux din străinătate. Inchipuiască-și acum cineva câte-va mi de patrioți, deveniți boeri mari prin favorurile ce și le acordă singuri și va putea calcula aproximativ milioanele ce cată să iasă din țară pentru a face pe patrioți să semene a scoși din cutie. Când vin d-nii Rosetti-Brăbanu la putere, se creiază o nouă clasă consumătoare, care cade ca locusta asupra țării: clasa patrioților. Atunci din paraciseri se fac deputați, când mi de oameni noi încep a trăi din iubirea ce o au pentru bugetul patriei, consumația de lucruri importate cată să se mărească, importul cată să se urce și să întreacă chiar exportul. E prea adevărat că, dacă clasele rămân aceleași, o schimbare de guvern nu poate avea influență asupra balanței comerciale. Dar la noi, venirea roșiilor la putere e totdeauna cu o declasare generală. Clasele avute și inteligente sunt înlăturate de la controlul afacerilor publice și de la partea ce li se cuvine în conducerea statului și, în locul lor, se substituie o clasă nouă, care voește să trăiască bine și să se îmbogățească în socoteala statului: clasa patrioților.

Iată dar starea fericită de lucruri, lăudată de organele guvernului: budgetul cheltuelilor Statului se urcă, mortalitatea se urcă, dar scad veniturile, scade esportul, scade populația, scad școalele, populația emigrează chiar în Bulgaria și apoi să mai zici că țara nu merge bine?

Iată lucruri pozitive, cari caracterizează sistemul de guvernământ, căci, zice Goethe, „dacă cifrele nu guvernă lumea, ele arată cel puțin cum ea este guvernată”.

Grădina lui Epicur

Jucătorii joacă întocmai cum iubesc îndrăgostiții, sau cum beau bețivării, în mod fatal, orbește, sub imperiul unei forțe de neînfrânt. Sunt oameni avizi după joc, cum sunt atâția avizi după dragoste. Cine o fi născocit oare, povestea celor doi marinari stăpâniți de patima jocului? Au naufragiat și n-au izbutit să scape cu viață, trecând prin cele mai groaznice aventuri, decât pe spinarea unei balene. Dar abia cățarați pe balenă, scoaseră din buzunar zarurile și se așezară iar la joc. Iată o poveste mai adevărată decât însuși adevărul. Toți jucătorii sunt la fel cu acești marinari. Și de bună seamă că în jocurile de noroc există ceva care zguduie teribil toate mădulele, toate fibrele celor cari se încumetă la joc. Nu e o voluptate mediocră să ispitești soarta. Nu-i o plăcere deșartă să guști într-o singură clipă, luni, ani, o viață întreagă de neliniște și de nădejdi. Nu împlinim încă zece ani, când domnul Grépinet, profesorul meu de pe atunci, ne cetea în clasă fabula „Omul și Geniul”. Totuși mi-o amintesc parcăș fi auzit-o eri. Un geniu dădu unui copilăș un ghem de ață și îi spuse: „Firul acesta e firul zilelor tale. Ia-l. Când vei dori să trecă vremea pentru tine, să tragi de ață: zilele tale se vor scurge mai repede sau mai încet, după cum vei trage de fir. Cât timp nu te vei atinge de ghem, vei rămâne pe loc, la aceeași clipă a vieții tale”. Copilul apucă firul, trase puțin de el ca să devină bărbat, apoi mai trase pentru a se căsători cu logodnica pe care o iubia; mai trase încă, pentruca să-și vadă copiii mari, pentru ca să ajungă în slujbe însemnate, pentru ca să câștige avere, cinste, onoruri, pentru ca să treacă peste necazuri, să ocolească grijile și boalele venite odată cu vârsta, în sfârșit, vai! pentru ca să pună capăt unei bătrâneți nesuferite. Trăise de-abia patru luni și șase zile dela vizita geniului.

Ei bine! jocul nu e altceva, decât arta de a înfăptui într-o secundă, schimbările pe cari destinul nu le desăvârșește îndeobște de cât în câteva ceasuri, sau chiar în timp de ani întregi; e arta de a îngămădi într-o singură clipă, toate emoțiile risipite în viețuirea zăbavnică a celorlalți oameni; e taia de a trăi o viață întreagă în câteva minute; în sfârșit, e ghemul de ață al geniului. Jocul înseamnă se te iei la trântă cu destinul. E lupta lui Iacob cu ingerul Domnului, e pactul dintre doctorul Faust și Necuratul. Se joacă pe bani, — pe bani ya-să-zică posibilitatea nemijlocită și fără sfârșit. Poate cartea care se va da pe față, poate bila care se învârteste, va dărui jucătorului parcuri și grădini, câmpii mănoase și păduri întinse, castele ce-și înalță către bolta cerului turnurile ascuțite. Da, da! bila asta mititică, bila asta care se învârteste, conține într'însa hecare întregi de pământ fertil și case de locuit ale căror hornuri sculptate se oglindesc în apa Loarei; ea cuprinde comorile artei, minunile gustului, giuvaerile cele mai scumpe, corpurile cele mai frumoase, suflete chiar, cari altfel păreau că nu se pot cumpăra, toate distincțiunile, toate onorurile, toată gloria și întreaga forță pământescă. Ce spun? ca cuprinde mai mult de cât atât; ea închide într'însa visul. Și vreți să nu se joace? Dacă jocul n'ar mai da decât nădejdi nesfârșite, dacă n'ar arăta decât zâmbetul ochilor săi verzi, poate l-am iubi cu mai puțină furie. Dar el are unghi de diamant, e neiertător; el dă, — când îi convine, — mizeria și rușinea; iată de ce-i adorat.

Farmecul primejdiei stă la temelia tuturor pasiunilor covârșitoare. Nu există voluptate fără amețeaală. Plăcerea amestecată cu groază, te amețește, te scoate din minți. Și ce e mai groaznic ca jocul? El dă, el ia; rațiunea lui, nu; rațiunea noastră. E mut, e orb, e surd. E atotputernic. E Dumnezeu.

E un Dumnezeu! Are credincioșii și sfinții lui, cari îl iubesc pentru el însuși, nu pentru ceea ce făgăduiește; cari îl adoră când îi lovește. Dacă-i despoaie fără pic de milă, se muștră pe ei, nu-l muștră pe dânsul:

— „Am jucat prost!” — spun ei.

Se nvinovățesc, dar nu-și dau osândă...

Specia umană nu e menită să se desvolte într'un progres nelimitat. Pentru ca să se desăvârșască până la măsura actuală, a trebuit ca pământul să fie supus unor condițiuni fizice și chimice deosebite, cari nu sunt deloc statornice. A fost un timp când planeta noastră nu-i priia prea mult omului: era prea fierbinte și prea umdă. Și va veni din nou o vreme când nu-i va mai prii; atunci când se va răci și se va usca de tot. Când soarele se va atinge ceia ce cândva trebuie să se întâmple, — oamenii vor fi dispărut de mult. Cei din urmă dintre semenii noștri vor fi tot atât de stupizi și de despuiți ca și primii oameni. Ei vor fi de multă vreme și arta și știința. Se vor tolăni îndobitocii prin caverne, pe marginea ghețurilor cari își vor aluneca blocurile transparente peste ruinele muce-de ale marilor orașe în cari astăzi cugetăm, iubim, pretrecem, suferim și nădăduim. Toți ulmii, teii toți s'or ofeli de frig; doar brazii vor mai domni, singuratici peste pământul înghețat. Cei din urmă oameni, dezesperați fără să-și dea măcar seamă, nu vor mai ști nimic despre noi, nu-și vor aminti nimic despre geniul nostru, nu vor simți nimic din dragostea noastră, și totuși ei vor fi urmașii noștri, pruncii noștri, sânge din sângele nostru. O ultimă rămășiță din majestatea inteligenței, licărind sub craniul lor îngroșat, le va mai păstra o vagă bucată de timp, stăpânirea asupra urșilor înmulțiți puzderie în jurul cavernelor. Popoare și triburi vor fi dispărute sub zăpadă și sub maldărul de ghețuri, odată cu orașele, cu drumurile și cu grădinile lumii de odinioară. Câteva familii doar, dac'or supraviețuit! Femei, copii, bătrâni, amețiți, claie peste grămadă, vor vedea, prin crăpăturile din stâncă, ridicându-se molorit de-asupra capetelor lor, un soare înunecat, în care, întocmai ca jărătcul care se stinge, vor pălpâi flăcări roșietice, în timp ce o fulgure orbitoare de stele va străluci necontent în zi, pe cerul negru, străbătând ca fulgere aerul de geață. Iată ce vor vedea; dar, în proștia lor, nici nu-și vor da seama că văd ceva... Într-o zi, apoi, cel din urmă om își va da sufletul, fără ură și fără dragoste, trimițând spre cerul vrăjmaș, ultima suflare omenească. Iar pământul se va rostogoli mereu, luând cu dânsul prin spațiile mute, cenușa întregii omeniri, poemele lui Homer și frământările auguste ale lepezilor grecești, lipite de coastele lui înghețate. Și nici-o cugetare nu-și va mai prinde șorul spre infinit, din sânul acestui glob în care sufletul s'a avântat spre îndrăzneli fără de margini; nu, nici-o cugetare omenească nu-și va mai plămădi ființa. Căci cine poate spune dacă atunci nu va lua cunoștință de

Corabia plutea în voe
Cu toate animalele în ea,
Și peste ntinderea pustie
De ape
Noe trist privia.

Și două lacrimi mari, curate,
Plutiră 'n ochii lui senini;
,Vai, Doamne!... Ce de animale
Scapi Tu,
Și oameni ce pușini!“

V. M. FLOREA

9 Mai, 1837: S'a născut în Iași Teodor Buicliu.

1853: Apare în Iași „Săptămâna”, prima revistă pentru popor, condusă de C. Negruzzi.

1885: S'a născut în București poetul Alexandru Stamatiad.

10 Mai, 1872: S'a născut în Pitești pictorul Costin Petrescu.

1878: Vasile Alecsandri a fost sărbătorit la Montpellier, pentru poezia „Lătină Gintă”.

1906: Apare în București ziarul „Neamul Românesc”, condus de d. N. Iorga.

12 Mai, 1812: S'a născut în Jucul de Jos (Transilvania), Gh. Barit.

1848: Apare în Blaj „Organul Național”, gazeta condusă de T. Cipariu, continuarea „Organului Luminărei”.

1867: B. P. Hașdeu a vorbit la Ateneul Român din București, despre „Strein sau pământean”.

1888: Alexandru Macedonschi a vorbit la Ateneul Român din București, „Despre poezia română”.

13 Mai, 1909: Nicolae Gane și-a ținut discursul de recepțiune în Academia Română, vorbind despre „Bogdan Petriceicu-Hașdeu”. Răspunsul a fost dat de I. C. Negruzzi.

14 Mai, 1889: A murit publicistul Enrich Winterhalder.

15 Mai, 1838: S'a născut în satul Pitaru, din județul Dâmbovița, pictorul N. Grigorescu.

1847: S'a născut în Restolțiu (Transilvania), junimistul Ioan Sc. Bădescu.

1913: Vasile Pârvan a fost ales membru al Academiei Române.

1922: A murit istoricul ardelean Dr. I. Sîrbu.

sine, o altă cugetare; și dacă acest mormânt în care vom dormi cândva cu toții, nu va deveni leagănul unui alt suflet? Al cărui suflet... nu știu. Poate va fi leagănul sufletului de insectă.

Alături de om, și în pofida lui, insectele, albinele de pildă, și furnicile, au și făcut adevărate minuni. E drept că furnicile și albinele năzuiesc ca și noi către lumină și căldură. Există însă și nevertebrate mai puțin friguroase. Cine poate cunoaște viitorul rezervat muncii și răbdării lor?

Cine poate ști dacă pământul nu le va fi prielnic lor când nu va mai fi pentru noi? Cine știe dacă într-o zi nu vor lua și dănsule cunoștință de ele și de lume? Cine știe dacă la rândul lor, nu vor slăvi pe Dumnezeu?..

În românește de: H. BLAZIAN

ALEXANDRU RUSSO

1819—1859

Acum 25—30 de ani numele lui era prea puțin cunoscut în istoria literaturii noastre. Cercetătorii literari mai vechi, care i-au răpit dreptul de autor al vestitei poeme „Cântarea României”, ignorau cu multă ușurință chiar și importanța ce o avusese A. Russo în istoria criticii literare și în aceea a folklorului românesc dela mijlocul veacului al 19-lea.

Dar cercetările noi din veacul contemporan; începând cu studiul luminos al d-lui P. V. Haneș (Buc. 1901), urmat de ediția completă a operelor lui A. Russo (Academia Română 1908) și de completările aduse acestor studii de d-nii O. Densușianu, N. Iorga, G. Bogdan-Duică, G. Ibrăileanu; au reușit să scoată din ignoranța trecutului personalitatea marcantă a scriitorului nostru.

Se recabillita în istoria literaturii românești o figură care jucase un rol însemnat în epoca ei; dar care, datorită unei vicii vitrige și sbuciumate, întovărășită de o excesivă modestie literară, înconjurase personalitatea literară a scriitorului într'un vâl de mister și obscuritate.

S'a născut în 1819 într'un sat de pe valea Băcului (jud. Chișinău) și a plecat de mic la studii în Elveția. S'a întors în țară pe la 1839, ocupând mai multe funcțiuni administrative (judecător la Piatra-Neamț etc.). Spiritul său ager și entuziast cultivat și influențat de curentele literare și sociale din Elveția l-au predestinat pentru o vicață democratică. Aceasta se evidențiază mai ales în preocupările sale literare: dragostea neajmărită pentru literatura populară.

În legătură cu această chestiune vom aminti unele fapte, destul de discutate, de altfel, la noi.

Poate îi considerat A. Russo întemeietorul curentului popular la noi?

După unele amănunțite cronologice, relevate în urmă de istoricii literari, desigur că nu. Se știe de exemplu că M. Kogălniceanu se ocupa de poezie populară încă din anul 1837 (Cf. R. Dragnea ediție nouă asupra lui M. Kogălniceanu) sau că în Ardeal s'a colecționat literatura populară, chiar din veacul al 18-lea (Cf. A. Lupeanu, Folkloriștii Blajului în „Comoara satelor”) și în biblioteca parohiei din satul Cornești (Maramureș) avem o culegere de poezii populare din 1821. Toate aceste date istorice ce se pot completa cu multe altele nu ne pot însă îndreptăți să nu recunoaștem în A. Russo cel dintâi folklorist român. El a fost primul literat la noi, care a reușit să entuziasmeze pe contemporanii săi, scoțându-le în evidență frumusețea unei literaturi, cunoscută și mai înainte, dar apreciată în adevărata ei valoare numai de el. Și în acest sens trebuie să arătăm care a fost meritul lui A. Russo în domeniul literaturii populare.

Articolul său despre poezia populară scris în preajma anului 1840, dar apărut cu mult mai târziu (în 1868) a exercitat o puternică influență și asupra teoreticianilor acestui curent și asupra acelor care au pus în aplicare cele enunțate de el.

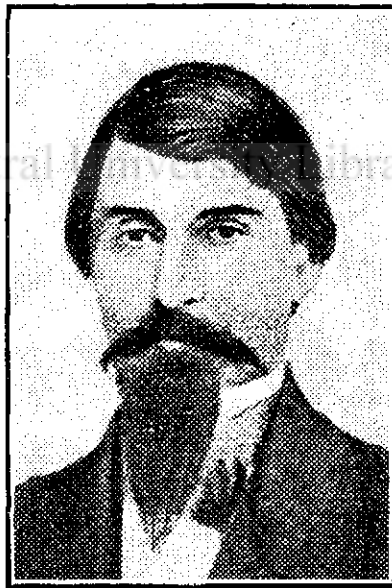
În 1846 Alecu Russo este surghiunit din Iași, unde scrisese o piesă patriotică, la mânăstirea dela Soveja. Revoluția din 1848 îl silește să plece în Ardeal. Dar aici îl așteptau alte nenorociri. Cășinându-se la el „Deșteptarea României” a lui V. Alecsandri, stăpânirea avrută să-l spânzure. Scăpă însă ca prin minune și asistă la memorabila intrunire de pe

Câmpia libertății. De acolo pleacă în Muntenia unde ia parte la mișcările revoluționare și este exilat din nou din țară, întovărășit de capii revoluției muntene, pleacă la Paris.

Reîntors în țară după câțva timp, ocupă diverse funcțiuni publice până în anul 1859 când moare, în ziua de 4 Februarie (Cf. Tr. Ichim, Alecu Russo, Iași 1924).

Activitatea literară a lui A. Russo a îmbrățișat mai multe domenii, destul de deosebite între ele. Pe lângă activitatea de folklorist, de care am amintit mai sus, A. Russo a fost și un critic de o însemnată deosebită pentru vremea lui. Articolele sale critice se referă la domeniul filologic, folkloristic, literar mai puțin și la cel social. Ele au apărut, în bună parte, în colanetele revistei „România literară” sub titlul de „Cugețări”. Din cele ce ni s'au păstrat, de pe urma scriitorului, ne surprinde și astăzi, ideile sale înaintate și bunul simț în toate domeniile în care a scris.

Lupta pe care a dus-o Alecu Russo contra sistemelor lingvistice din Ardeal și contra italianismului formulat de

ALEXANDRU RUSSO

Eliade Rădulescu în Muntenia, a fost cea mai strălucită exemplificare a unui spirit chibzuit și inteligent ce nu s'a lăsat ademenit de curentele străine unei preocupări științifice sau literare.

Câteva pasagii din articolul său „Critica criticii” apărut în 1846 în „Albina românească” ar putea servi și astăzi de model pentru acci ce se îndelctnesc cu asemenea preocupări, fără însă de a încerca să aibă înțelegerea și bunul simț, pe care îl formula A. Russo cu atâta strălucire, altă dată.

Cadrul restrâns a unui articol de gazetă săptămânală nu ne permite să discutăm mai pe larg, toate problemele literare ce stau în strânsă legătură cu activitatea lui A. Russo.

Un spirit mare, care a înțeles mai bine ca mulți din contemporanii lui, rostul ce trebuie să-l îndeplinească un literat român, — într'o epocă de transformări sociale și politice, când literatura era exponentul direct al frământărilor vremii și când cultura românească era amenințată să fie copleșită de curentele

Papa Leon X-lea, primi vizita unui alchimist, care se lăuda că a găsit mijlocul de a fabrica aurul și ceru răsplată.

Papa îi dădu o pungă goală, zicând: — De vreme ce te pricepi să fabrici aur, n'ai trebuință decât de o pungă.

Darius, regele Persiei, trimițând mari daruri lui Epaminonda, solii primiră din partea generalului teban următorul răspuns:

— „Dacă Darius, vrea să fie prietenul Tebanilor, nu-i nevoie să mă cumpeze; dacă are alte gânduri, nu-i destul de bogat ca să mă poată corupe.”

Argesilau jucându-se cu copiii săi, călărea pe un băț. Unul din prietenii săi, văzându-l în această poziție, își arătă surprinderea.

Regele îi zise:

— Te rog să nu vorbești nimănui de ceea ce ai văzut, până nu vei avea și tu copii!

Lloyd George ținea un discurs electoral. Un spectator dela galerie vru să turbure adunarea și strigă tare:

— Șoareci! Șoareci!

— Dați acestui chinez mâncarea favorită! răspunse Lloyd George și publicul, amuzat, îi făcu ovații.

Regele Ludovic al Bavariei și ministrul său Schenk făceau versuri. Când a început apoi să scrie versuri și prințul moștenitor Max și prezintă împăratului Francisc I, la o ocazie, o poezie, acesta zise:

— Tatăl tău face poezii, ministrul tău face versuri, tu faci deasemenea poezii, atunci spune-mi, te rog, cine domnește la voi?

Schopenhauer, marele filosof, care mânca mult, era și un bun cunoscător de vinuri.

Într'o zi era la masă la Rothschild, la Frankfurt. În fața tacămului său se afla o mulțime de pahare de toate formele și mărimile. Cu multă plăcere, mănecase o ciorbă de broască țestoasă, când se apropie servitorul cu sticla de vin spre a-i turna în pahar. Schopenhauer îi întinse repede un pahăruț de desert. Servitorul îi șopti:

— Vă rog să-mi dați paharul cel mare. Cel mic e pentru vinurile fine de desert. Schopenhauer răspunse tot atât de înecet:

— Toarnă vinul de masă în paharul cel mic, cel mare îmi trebuie când se vor da vinurile fine de desert.

Dumas, fu solicitat de o colecție pentru înmormântare.

— Ce a fost decedatul? întrebă el.

— Portărel.

— Cât costă înmormântarea?

— Douăzeci și cinci de franci.

— Iată cincizeci, zise Alexandru Dumas, și înmormântați imediat doi portărei!

străine, — pentru a putea salva ceea ce este al nostru și în același timp fine seamă și de progresele venite din afară.

MENTIUNI CRITICE

CATON THEODORIAN: „Stăpâna”, dramă în trei acte. ed. literară a Casei Școalelor, 1926.

Aminteam deunăzi, vorbind de arta d-lui Demetrius, unul din caracterele acestei arte: arbitrarul. Fiecare scriitor își are tara originară a temperamentului său artistic, pe care o întâlnești când nu te aștepti și care te pândeste, prezentă întotdeauna, de sub cutele oricărei manifestări spirituale. D. Caton Theodorian iubește situațiile tari, îndrăznețe. E un exercițiu în care se complăce și în care a dat cel puțin o dovadă — peremptorie — despre virtuozitatea aceasta. Mă gândesc la „Bujoreștii”. Un boer maniac, mândru de genealogia lui, ține morțiș să-și dea fata după tot un Bujoreș. Și acest Bujoreș se întâmplă să apară sub înfățișarea stângace dar delicată a unui spîțer din Huși. Inșă fata a și ascultat de pornirea inimii și a păcătuțit cu locotenentul Cărbuneanu. Bujoreșcu va trebui să joace rolul unui locotenent marital, pentru că fata, de hatărul tatălui, acceptă, însă îi desvăluie realitatea. Amos Bujoreșcu primește să joace comedia aceasta conjugală și pleacă în străinătate, în

CATON THEODORIAN

călătoria de nuntă. La întoarcere: Amos Bujoreșcu a câștigat partida. Fata e cucerită de distincția sufletească a spîțerului și căsătoria rămâne valabilă pentru toate părțile. După cum se vede nu o situație neverosimilă. Viața de toate zilele ne oferă nenumărate și cu cât mai ciudate situații. Inșă una excepțională, o situație forte. Am amintit de dânsa, cu gândul la observațiunile aceluia croniciar indignat de imoralitatea situațiilor. Ca și cum în artă poate fi vorba de situații imorale — de îndată ce sunt satisfăcute canoanele creației — și ca și cum ar trebui să judecăm numai după date o teoremă psihologică. In cazul acesta ce-ar trebui să zicem — ca să luăm un exemplu întâmplător — de acel „Magnific Incornorat”, al lui Crommelynck, în care soțul impresar al pros-

tituției soției sale, trăește totuși una din cele mai sguđuitoare tragedii?

Ei bine, la fel, transpunând situațiile, „Bujoreștii” d-lui Caton Theodorian, sunt o desăvârșită comedie, grație artei cu care autorul a rezolvat situațiile îndrăznețe și nimbului de poezie cu care a aureolat existența sufletească a lui Amos Bujoreșcu.

In „Stăpâna”, aceeaș predilecție. Un boer, ridicat prin munca lui stăruitoare, un soiu de răzeș, legat de pământ și crescut în inima oamenilor pe care-i stăpânește, are de soție, pe fiica orgolioasă, a fostului său proprietar. Stoica Breazu a fost dintru-tăi îngrijitorul, apoi arondașul boerului Balas, a cărui moșie i-o și scapă, fără să ia ipotecă. Boerul — recunoscător — îi dă pe fiicăsa de soție. „Eu dela locul meu, s'ajung până la o cucoană mare și frumoasă, până sus la cer?!... Și așa din stăpână mi-a devenit soție”, — se spovedește Breazu către fiicăsa, Dida, care a moștenit mai mult firea lui și care, după calculele soției va trebui să ia de bărbat, pe Grigore Zotescu, rubedenie de-a lor și amant regăsit, în acelaș timp, al „stăpânii”. Această căsătorie trebuie să se facă pentru că așa a lăsat bătrânul Balas, cu limbă de moarte, ca fiica să reîntre, prin însoțire, în rangurile boeresti, a căror vrajă a înfrânt-o doar excepționalele virtuți ale lui Breazu; pentru această căsnicie stăruc chiar Breazu pentru care cuvântul dat, o sfânt, și mai ales convine de minune soției lui Breazu, care va putea trăi, neînfrănată în pasiunea ei pentru viitorul ginere și sigură despre partea averii. Cum se vede un interesant match de „caractere”. Castitatea sufletească a lui Breazu, asediată din toate părțile, și revelația finală, că Tecla „Stăpâna”, ideală, la care și astăzi, după atâția ani de căsnicie, abia își ridică ochii, îl înșeală și-l disprețuește — ce situație favorabilă pentru o dramă sufletească, care să dărâme odată cu colonadele prejudecăților între cari trăise și propria lui inimă și trecutul lui amăgit. De data aceasta inșă — predilecția d-lui Caton Theodorian pentru situația forte, nu e servită de mijloace adecuate. Totul se desfășoară după o predestinare transparentă. Fata află grozava realitate din vorbele unui bețiv — de casă — un fel de câine de pază al fetii, de când a scăpat-o, mică fiind, dela înnece. Urmează o serie de scene între mamă și fiică, o izbucnire reciprocă de nervi, isterii răscumpărate fie de prudență, (din partea mamei), fie de îndocli (din partea fetei), pentru ca la urmă, Stoica Breazu să precipite deslegarea și Tecla, să părăsească, într-o violentă clamare după libertate, căminul.

Sunt în piesa d-lui Caton Theodorian, fericele portrete, mai mult, conturate caractere, cum este al boerului, al fetii, sau cele secundare, sau episodice. Ceea ce lipsește este hotărîrea de a rezolva o situație forte, cu mijloace tari, dramatice. Revelația ororii trebuia privită dărz, în față. Drama bunului boer Stoica Breazu, se prăfuește în incertitudini melodramatice, când din inima aceasta jignită ar fi trebuit să scapere scântei. Un pumn ridicat amenințător, nu con-

vinge întotdeauna și nu e o dovadă de furtuna sufletească deslănțuită. Rezervând dramei propriu zise — revelația lui Stoica Breazu — abia o parte din actul III, d. Caton Theodorian a fost nevoit să simplifice drama și s'o atenueze. Și drama neglijată s'a răzbunat.

ALFRED MOȘOIU: „Striana”, comedie eroică într'un act și două tablouri, în versuri. „Edit. literară a Casei Școalelor”. 1926.

Teatrul în versuri, a cunoscut, în toate literaturile, și și la noi, o soartă din cele mai favorizate. Comedia eroică, feria națională sau mitologică, au apelat la vers, și și-au animat în cosite, panglicii multicolore, pentru că versul, pe scenă scânteiază și place, dispune și încântă. Ciudat destin și acela al poeziei. De unde, închisă în volum, trăește discretă și vegetează ca într-o seră, pe

ALFRED MOȘOIU

scenă se desfoaie ca un nufăr pe apă. Cetățeanul care în viața lui n'a deschis un volum de versuri și n'a memorat altceva decât rugăciunile sau aforismele versificate din manualele primare, plecând dela o piesă în versuri, știe pe de rost o replică celebră, o imagine gravată ca o inscripție istorică, un period depănat între degetele abile ale rimelor, ca o jurubiță de borangie. Pentru că versul are miragiile lui. — Negreșit, și poate n'ar mai fi trebuit s'o spunem, când lucrul nu se petrece ca în memorabilia apostrofă a lui Eminescu: „e ușor a scrie versuri, când nimic nu ai a spune”, când, cu alte cuvinte, versul se ridică ca o mireasmă dintr'o jerfă primită de Domnul, din trepiedul de argint al creației poetice.

E într'adevăr cazul cu „Striana”. Nu doar că tot ce se spune în legătură cu această copilă a plaiului, cu această îndrăcită și veselă hangiță de drumul mare, ar fi din cea mai excelentă poezie. Sunt, cum e și firesc, nenumărate locuri comune și mai ales nepotriviri de ton; de multe ori ai impresia că ești la un joc de salon, unde se joacă de-a hangițe și de-a croii, căci prea adesea vorba e înflorită, mult prea înflorită și literatura dusă prea departe. De pildă hangița asta care râde, în sihăstria ei și-și râde de toți cei ce-o doresc, dacă, își știe farmecele, de multe ori păcătuște în versuri prea hirsute pentru primăvăratice-i ființă:

Toți, poposiți aicea, mergând pe drumul vicii...
La fiecare masă, când vin doi călători,
Cu cea dintâi uleică sunt rai și sfidători!
Vorbesc cu vrăjmișie și viața pun la cale.
Dar bate miezul nopții și'n han miroase-a jale...
La fiecare masă e dragostea 'n priviri,
Și vinul lor din cană se schimbă 'n amintiri!

In schimb, în majoritatea cazurilor, vorba ei e vorbă cu tălc și cu haz și risipește peste acțiunea aceasta romantică, un parfum de floare de câmp, sănătos și înțepător:

„Nu-i prima oară când om cu barba sură,
A vrut să-mi prindă ochii ducând cotnar la gură!
M'am învățat cu hanul acesta șugubăt,
Din barba ta voinice n'am ce să mai învăț!...
Cu ochi-mi n'ai ce face! Hangița e prea mică...
De vrei s'o vezi mai mare, mai soarbe o ulcică...
Și-dacă sorbi vre-o șapte și stai în fata mea,
Mă vezi, atât de mică... de-ți intru în ulcea...

Sau când nebânduind în flăcuc de care se îndrăgește, pe Ștefan, voivodul, îi vorbește :

ȘTEFAN

Si cum e Vodă Ștefan ?

STRIANA

E scund și are plete !

I-s stralec în aur și pintenii la fel...
De-ți lacrimiază ochii privind mai mult la el !
Și e hălăi ca firul ce-i tors din fir de Soare...
Tunica i-e stropită cu pietre lucitoare...
Și-s mari cât o alună și altele mai mici...
De-ai crede că plouat-a pe dânsul licurici...
(Ștefan râde).

Ei ! nu mai râde-atâta ! Ci crede zău, odată...
Că asta nu-i poveste... E vorbă adevărată...
F'n han la mine Vodă și bea ca un hârsar...
ȘTEFAN

Atuncea dă-mi hangiță să beau și eu cotnar !
Mai toarnă o ulcică din vița asta rară,
Căci zău, n'aș vrea pe Vodă să-l facem de ocară !

Însă aceste scene de o apreciabilă idilă nu-s pentru vecie. Oastea lui Radu cel Frumos se întoarce. Și cornul chiamă din nou oștile la luptă. Ștefan pleacă. Striana înțelege că-l iubește. Tabloul al doilea are dezavantajul să stârniască asupra acestei tristeți. Dar dacă idila oricât de promptă dintre Ștefan și Striana, însenina și scena și versul, elegia prea gravă — mai ales că invenția îl conduce pe d. Moșoiu, să ne dea un personaj secundar, fals, chiar pentru o comedie legendară — acel paznic al hanului, care și-a tănuțit iubirea pentru Striana ! — tulbură oarecum viziunea romantică a acestei excelente comedii eroice.

Și cu toate acestea, oricâte obiecțiuni secundare, s'ar mai putea face, d. Alfred Moșoiu, ne-a dat cu „Striana”, o fericită altoire de fantezie în istoria națională și a surprins în trecătoarea idilă a hangiței, și-a Voivodului, o fulgerare sufletească, care înduioșează oricum — cu atât mai mult când e slujită de admirabile versuri, de-o autentică poezie.

Ca și o spadă, care adaugă însușirilor originare, pe aceea a arabescurilor gravate pe mâner și pe lamă.

PERPESSICIUS

CĂRȚI PRIMITE

□ IONEL TEODOREANU : La Medelehi, roman (Hotarul nestatorinic) „Cartea Românească”; lei 75.

EUGENIU SPERANȚIA: Casa cu nalbă, (1915—1916), roman, „Cartea Românească”, lei 45.

GH. CARDĂȘ : Cântece poporane Moldovenești, Biblioteca „Semănătorul” (Nr. 157—159), Arad ; Lei 15.

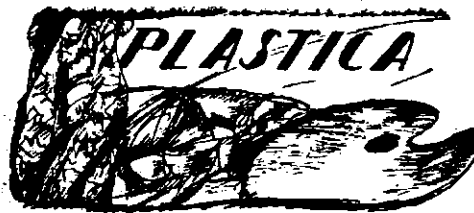
CAROL DRIMER : Studii și Critice II, tipogr. „Progresul Iași, 1926 f. p.

ADRIAN MANIU : Vrajitorul apelor (Pagini alese din scriitorii români, Nr. 203), „Cartea Românească”; Lei 3.

ALEXANDRU DUMAS-TATAL : Măistrul Adam Calabrezul, după o trad. veche prelucrată de M. S. (Bibl. Minerva, Nr. 106—106 a) „Cartea Românească”; Lei 9.

GUY DE MAUPASSANT : Strigăt de alarmă, în românește de G. Niculescu-Varone, (Bibl. Minerva Nr. 156, 156 a) „Cartea Românească”; Lei 9.

GEORGE-MIHAIL ZAMFIRESCU : Gazda cu ochii umezi, (Biblioteca Dimineața); lei 6.

„SALONUL OFICIAL”

Sala H. Strâmbu)

II

Înainte de a intra în analiza lucrărilor expuse, e necesar să facem aici imputarea cuvenită acelor membri din jurul cari, din motive diferite, s'au abținut de-a figura alături de colegii, ce s'au supus, cu toată încrederea, judecății lor.

Când mă accepti în casa ta, politețea te obligă să-mi fii companie.

Și ne-ar fi fost la toți, pe cât de instructivă, pe atât de agreabilă tovarășia unui Ressu, Petrașcu, Medrea, Sion...

Dar să pășim peste pragul Salonului și, uitând de prietenii, dușmanii, relații sociale și interese, să ne facem penibila datorie de cronicar.

H STRAMBU stăruiește, de foarte mulți ani, în rezolvarea a două facile probleme de lumină: efect de lampă și efect de soare.

Când sunt concentrate într'un cadru mai restrâns, preferăm efecțiile d-sale de lampă.

Pânzele mari, mai ales acele în plein air, cer — pentru a nu rămâne goale — o spontaneitate în compunere, o prospețime a retinei, și un simț special al decorativului: — pe care d. Strâmbu nu le are.

ST. POPESCU pierde, evident, plasat alături de d. Strâmbu, care e mai consistent și mai colorat.

Peisagiul d-sale marin, singura bucată prezentată Salonului, este, pictoricește, monocromă — iar ca motiv, insignifiantă. Motivele marine sunt de multă vreme, arhibanalizate.

A le relua astăzi, e o temeritate.

Nu mai o viziune, cu desăvârșire nouă — și puternică, le-ar mai putea pune în circulație — cu oarecare succes.

Modestia, de anul acesta, a d-lui Ștefan Popescu, ultragiază.

ISACHIE e urmărit de maniera galantă a Franței contemporane și — democratice. Știe să mănuiască paleta cu necontestată abilitate.

L'am dori însă debarasat de patima d-sale pentru „chic”.

Chicul nu e nici eleganță și mai ales nu e grație.

Chicul e ideal estetic de suburbie.

TROTEANU arc anul acesta un panou decorativ, care înseamnă un mare pas în cariera d-sale.

Părăsind polichromismul flotant, de care era stăpânit până și în ultima d-sale expoziție, d. Troteanu a reușit să ne dea un ansamblu unitar, armonice și calm.

Dacă piesa ar fi fost mai atent susținută ca desen, d. Troteanu s'ar fi bucurat de un deplin și bine meritat succes.

PHERECHYDE are incontestabile calități de materie, în florile galbene.

Orietntala d-sale însă, e operă de diletant: superficialitate de meserie pe un subiect banal.

ZAMPHROPOL se evidențiază și anul acesta cu reale calități de culoare.

Năsăudeanca d-sale — construită mai solid — ar fi fost o bucată ireproșabilă.

MOSCU expune un nud, mărime naturală, pastel.

Problemă extrem de grea, pe care d-sa a rezolvat-o cu seriozitate și bună cuviință.

BURADESCU cam diluat în culoare, știe să compue, totuși, în chip simpatice, un portret.

TUDOR neprecizat și inegal. Pare a avea însă dispoziție frumoasă pentru decorativ.

PAN IOANID pășește pe o cale mai luminioasă.

Bitumul d-sale de până acum, era un truc ieftin, dezagreabil — și neserios.

VAVELINA îndispune prin o sumă de brutalități inutile.

Dacă va ști să le evite, ne va da, sperăm, lucrări interesante, în viitor.

COSMOVICI elev sârguincios al Academiei Julian.

SCHMIDT pictor cu reală disciplină în meserie — și bună cuviință chromatică.

TRUCINSKI se susține printr'o linie amplă și bun echilibru în compunere.

KEBER harnic și perzistent, Tripticul d-sale însă e un compromis între modelare academică și liniatură de vitraliu — sistem Costin Petrescu.

GEOROCEANU credincios elev al d-lui Hipolit Strâmbu.

MIRACOVICI talent ordonat, cu evidente înclinări pentru portret. I-am dori însă o paletă mai caldă, mai consistentă, mai variată.

NICHITA are un peisaj, în care culoarea, deși cam subțire, reține o lumină ce dispune.

TH. ROMANAȚI fără să fie lipsit de calități cromatice are totuși apucături de diletant.

DRAGOE expune cel mai izbutit portret din sala Strâmbu.

Dar paleta d-sale e încă anemică.

VISCONT face o regretabilă confuzie între calitatea chromatică și cantitatea chromatică.

RUGESCU flori..

GEIGER flori...

FILOTTI flori.....

N. STOICA

N. N. TONITZA

EXPOZIȚII

ATENEU: Salonul Oficial — (1 Mai — 15 Iunie).

CAMINUL ARTISTELOR: Petrașcu.
CARTEA ROMANEASCA: Mogoș.
MOZART: Poitevin Sheletti—Kotzebue — Aburel.
MUZEUL AMAN: Teișanu.

Ce-a scris Caragiale?

V. Dramatice postume

Ne rămâne o ultimă chestiune, aceea a teatrului postum. Ce lucrări ar intra în această subdiviziune? Desigur: nici una demnă de talentul lui Caragiale căruia nu-i mai convenea nici măcar farsa „O soacră”, deși fusese jucată și publicată (edițiunea fraților Șaraga, Iași).

Și totuși se dau ca opere dramatice ale lui Caragiale atâtea altele! E vorba despre: *Roma invinsă*, *Lucreția Borgia*, *Hatmanul Baltag*, *100 de ani*, *Incepem!*..., *George Dandin*, *Reporterul Caracudii*, *Făclia de Paști*, *Articolul 214*, *Mona Vana*, *Popescu cel înțelept*, adică (împreună cu cea amintită) încă 12, aproape întreitit celor recunoscute de Caragiale prin volumul editat de „Minerva”.

Și totuși numai la conținutul acestui unic volum (pe care editura Eminescu a găsit de cuviință să-l împartă) trebuie să ne oprim, căci numai în paginile lui poate fi găsit talentul dramatic al lui Caragiale.

Și iată de ce: cele 12 piese amintite sufăr grozav de două serii de cusururi și anume:

Pedeoparte — niciuna nu e definitivă, neridicându-se nici până la „D'ale Carnavalului” — cea mai slabă dintre cele autorizate;

Pedealta — 9 dintre ele nu-s ale lui Caragiale.

Dovezi? Iată-le:

Cu privire la prima întâmpinare vom adăoga ca argumentul decisiv este necunoașterea lor de însuși Caragiale, care, deși le-ar fi scris, pe unele în glumă, pe altele cu intențiuni de artă, le-a considerat — totdeauna — nedemne de marele și specificul său talent. Cum vom dovedi acest lucru? Alții ar face-o cu citațiuni din scrisorile celui mai de seamă comediograf sau cu declarațiuni obținute dela acei cari l-au cunoscut. Noi ne vom folosi de un singur argument și acela desigur hotărâtor, faptul semnificativ și voit al nepublicării lor de presusupusul autor al celor 12 opere dramatice amintite. Cu această încheiere, care convine de minune cu superficialitatea și nearta lor, discuțiunea ar putea fi foarte bine încheiată. Alte argumente, însă, se grăbesc s'o confirme — și anume: faptul de a fi citate ca ale lui Caragiale, opere care n'au aparținut niciodată în mod organic, neîntrecutului scriitor: traduceri și localizări, prelucrări și refaceri ca: *Roma invinsă*, după A. Parodi, *Lucrezia Borgia*, după V. Hugo, în fine *George Dandin*, după Molière. E o acuzațiune care i s'a adus pe nedrept lui Caragiale, un buia traductor, însă, cu alte opere. Și credem că faptul de a fi fost atras mai ales spre astfel de opere ale dramaturgiei universale, ba chiar pornit să le dea haina limbii românești — e unul dintre cele mai greșite temeluri de caracterizare. Cu totul alifel s'ar fi petrecut lucrurile, dacă aceste simple încercări (pe care nici o renumire de teatru nu le-a jucat vre-o dată) ar fi ajuns nu la treapta de traduceri bune, dar la aceea de adevărate creațiuni în limba noastră, de valoarea „Odiseei” d-lui G. Murnu, sau a lui „Peter Gynt” a d-lui Adrian Maniu. E o deosebire esențială și de ea trebuie să se țină socoteală, în asemenea cazuri. Caragiale, cu severitatea apreciativă a spiritului său critic, a luat-o în considerare, nefăcându-le cunoscut, nici măcar ca traduceri, ceace desigur ar fi putut face — dacă ar fi fost desăvârșite cel puțin din acest unic punct de vedere.

Dar — și mă refer la alte piese, cata-

Cronica muzicală

Opera română; SALOMEA

În preajma închiderii stagiunii, Opera română desfășoară un neobișnuit zel și-si săvârșeste planul activității de es-timp cu înscrierea în repertoriu a opere-i lui **Richard Strauss**, „*Salomea*”, după poemul cu acelaș nume al lui **Oscar Wilde**. Considerabilă încordare din partea tuturor celor ce și-au luat asupra-le din dificultățile de interpretare ale aceste-i lucrări! Și ar fi nedrept să nu rele-văm și să nu aplaudăm din toată inima sfertările de învoire și îmbogățire a repertoriului, încercate de astă dată, chiar când ele nimeresc o „*Salomea*”. „Cela ne vaut pas la peine”, s'ar pripri să afirme moralistul; „inutile cruzimi sonore”, ar decreta grăbit și semeț criticul. O mai isbutită apologie a piesei însă n'ar putea fi de cât înțelegerea ei cât mai deplină, fapt care ar și justifica. — în parte, cel puțin — montarea ei pe scena Operei noastre. Numai momentul acesta de sfârșit de stagiune, de călduri timpurii și toropeală prematură nu ni se pare tocmai potrivit pentru premiera unei opere, care reclamă mai multă luare aminte ca de obicei, mai serioasă inițiere în poemul lui Oscar Wilde și mai adâncă pătrundere în muzica lui Richard Strauss. Căci ne lip-sesc, în general, și mijloacele dar și vo-inta de a ne orienta în chestiunile de artă. Ne multumim cu vagi și grăbite impresiuni, cari niciodată n'au s'ajungă la statornicirea unei convingeri de artă sau la înlesnirea unei cât mai com-plete împărtășiri a frumosului. Mai îm-prejurările exterioare sporesc până la o vinovată superficialitate înțelegerea operii de artă.

Dar chiar fără luarea în considerare a acestor împrejurări exterioare, *Salomea* este încă pentru multă vreme motiv de nedumerire pentru publicul nostru, cum este, în parte, și pentru cel de aiurea. Sunt numeroase particularități și incon-testabile dificultăți stilistice de ținut în seamă, ascultând sau interpretând *Salomea*; (asupra lor vom căuta să reve-nim cu alt prilej, tot în acest loc). Dificultăți care anasă nu numai asupra auditorului nostru, dar chiar asupra in-terpreților. Răspunderea concepției, de interpretare — și deci, și meritul — o poartă la opera bucurășteană directorul general al instituției, maestrul **George Georgescu**.

Din primele începuturi ale activității sale dirijorale, George Georgescu a ară-

tat o preferință deosebită pentru poe-mul simfonic al lui Richard Strauss. Or-chestra poemului straussian este de alt-fel, un foarte atrăgător motiv pentru desvăluirea artei baghetel. Somptuoasă ca bogăție sonoră, luxuriant colorată, plină de surprinzătoare efecte dinamice, având o excepțională capacitate des-criptivă orchestra poemului simfonic al lui Richard Strauss își află în tempera-mentul de gest și exuberanță meridio-nală al lui George Georgescu, un prop-riu și pasionat conducător. Era firesc, deci, ca și în tratarea „*Salomeii*”, **George Georgescu** să vină înrăurit de spiri-tul de orchestră din poemul simfonic. În chipul acesta însă, subreda legătură dintre muzică și cuvânt, viu imputată lui Strauss, crește până la divergență. Într'adevăr, toate puternicile și admira-bilele sfertări de cânt și convulsivni e-rotice, (*Salomea*) de precizie melodică și austeritate (Iochanaan) ale celor doi interpreți de frunte, soprana **Florica Cristoforeanu** și baritonul **Lucescu**, a-nar abia ca generoasă, dar episodice a-luziuni vocale, în formidabilul noian or-chestral. Poate că din pricina incapaci-tății sale vocale și teatrale tenorul **Al-razil** isbuteste să fie fără voia sa, poate, o caricaturizare interesantă sub sbucni-ritele de sonorități ale orchestrei. Dar dacă în aceste vechiuri vrei interper-tative ale sefului de orchestră și ale primelor roluri, alături de care va să nu uităm pe tenorul **Vasile Babena**, și contralta **Constanța Dobrescu**, se pot deslusi intențiuni de artă, și cum am spus aluziuni vocale, apoi sunt momen-te de afonie, cum este ciudatul quintet al Evreilor certându-se momente care adăoga noi elemente de divergență și discrepantă în discutabila unitate a o-perei. Oricum, odată pusă în scenă, — și pusă cu o minunată îndemănare și pri-căpăre de artistul în specialitate dela Opera din Cluj care este d. **G. Pavel**, — *Salomea* își așteaptă pentru stagiunea viitoare adevăratele succese, după ce, și artiști și public, vor pătrunde cât mai mult anormala și patologica perversitate sexuală în care Wilde și Strauss au schimbat vechea tragedie biblică, după ce mozaicul motivic se va adânci mai lămurit în conștiința muzicală căntând o cât mai sigură capacitate de reflexi-uni nervoase.

G. BREAZUL.

logate drept ale lui Caragiale — lucrurile nu se opresc nici aici. **Hatmanul Baltag**, **Reporterul Caracudii**, **Articolul 214** și **Făclia de Paști** sunt deasemeni depar-te, atât de departe de adevăratul Caragiale și ca origine, ele fiind dato-rite colaborării marelui umorist cu dif-feriții săi prieteni (**I. Negruzzi**, **Petre Liciu**, **Octav Minar**), dar și ca tehnică dramatică, și ca realizare artistică. Esen-țialul e că — nici aceste încercări — care sunt încă atât de departe chiar de „*Noaptea furtunoasă*” și de „*D'ale Car-navalului*” — nu sunt ale lui Caragiale, lucru de care se va fi convins și autorul lor.

Am eliminat, în felul acesta, 7 dintre presupusele opere ale lui Caragiale: 4, nefiind decât niște încercări de tradu-

cere neisbutite, celelalte numai lucrări îndoelnice datorite unei colaborări mo-mentane. Confirmă acest fapt nestator-nicia lui Caragiale, care va fi încercat multe în viață, fără să le fi dus totdeau-na la bun sfârșit.

Ce-i cu celelalte?

Încă două cad pe baza argumentării de mai sus: **Mona Vana** și **Popescu cel înțelept** — traduceri (cea de-a doua: loca-lizare) datorită unor colaborări.

Cu aceasta munca noastră s'a usurat simțitor: cele 3 „piese” până la 12 (*O soacră*, *100 de ani* și *Incepem*) care nu-i prin nevaloarea lor. Un argument deci-ziv este încercarea pe care a făcut-o **Teatrul Național** cu prima: o cădere înte-care a închis-o în cartoane pentru tot-deauna. Celelalte două — una „revistă

CINEMATOGRAFUL

CINEMA BULEVARD PALACE „Violettora”. Cu Raquel Meller și André Roanne.

Romanța!

Romanța în cadrul ultimelor acorduri ale sale, când uitând vremea „Bulevardului” ce acum devenea „Trotuar”, vremea lui Cora Pearl și a acelei ce îi inspirase „Simfonia în Alb major”, Théophile Gauthier la unul din faimoasele prinzuri Magny își bătea joc de Taine spunându-i că se înecă în idiotismul burghez cerând poezia sentiment.

Cât de suveran ar fi fost disprețul impetuozului „gilet rouge” de altă dată, față de acel ce i-ar fi profețit voga postumă a acelor vremuri, vogă ce n'a întârziat prea mult. Căci într'adevăr anul trecut la Paris epoca crinolinelor a făcut prin excelență obiectul a cicluri întregi și serii de foarte interesante conferințe și spectacole. Deși propriu zis centrul atenției era Imperiul al II-lea, involuntar gândul fugea la timpuri poate și mai fericite — pentru că mai îndepărtate — până la faimosul 1830. De aceea sub toate formele s'a prezentat un fel de Secunde Empire stilizat, în care au intrat nuanțe sau mult anterioare sau posterioare, pentru a crea un fel de atmosferă conformă gustului și mai cu seamă a tot ce ce imaginația noastră s'a obișnuit să se defecteze de câte ori alunecă spre acele timpuri.

Acest vag amestec — e adevărat uneori aproape imperceptibil — se observă și în Violettes Imperiales.

istorică-națională”, alta, numai „instanțaeu” nu se ridică nici la „bănuelnică valoare a celei dintâi, „farsă fantazistă”, nefiind, ambele decât niște încercări cu totul neisbuite ocazionale, de valoare istorică, momentană—deci: efemeră. Și acestea reprezintă — cu un cuvânt—toc mai ceace nu se poate lega de autorul „Scrisorii pierdute”.

Concluziune logică: adevăratul teatru al lui Caragiale se încheie în volumul publicat de autor și editat de „Minerva”; opere dramatice postume — nu există.

PAUL I. PAPADOPOL

Filmul este bun dar puțin inegal. Se observă în primul rând lipsa unității, lipsă de care suferă mai toate filmele. Scenariul în general slab: subiectul prin el însuși dăreag; acțiunea a fost prea diluată, ar fi fost nevoie de mai multă concentrare. Sunt însă și momente foarte bune și numărul lor e destul de mare. Ele par însă a fi datorite mai mult regiei inteligente și jocului interpreților. Moutarea foarte frumoasă a contribuit extrem de mult la realizarea de scene cu adevărat impresionante, precum și la crearea atmosferei specifice epocii. Costumele bine imitate, probabil după tabloul lui Winterhalter și desenurile lui Deveria și Tony Johannot.

PUPU IG.

IN PROVINCIE

„Quo Vadis” de Gab. d'Annunzio cu Emil Jannings și Rina de Lignoro.

Tânărul Gabrielino a moștenit de la ilustrul său părinte, pasiunea pentru tot ceace face nota caracteristică a operelor autorului „Giocondei” și faimoaselor trilogii: armonia liniilor și culorilor, disonanța impulsurilor, o atmosferă aristocratică de fast, voluptate de violență și lene, de generozitate și cruzime, împletită pe rafinamentul cel mai ascuțit. Pasiunea aceasta — ca ori ce pasiune — l-a târât însă pe tânărul artist în unele excese de care filmul se resimte vădit.

În primul rând dezaastroasa lipsă de unitate.

Gabrielino d'Annunzio s'a preocupat prea mult, chiar exclusiv de fiecare tablou în parte și nu s'a îngrijit de legătura dintre ele așa că impresia ce îți rămâne la sfârșit este a unui film a cărui desfășurare a fost extrem de precipitată. Din cauza acestei precipitări a acțiunii, — afară de efectul vizual — efectul emotiv al filmului este slab căci elementul psihologic este lăsat mereu pe planul al doilea. Incontestabil sunt momente foarte interesante cari au fost minunat prinse: ex.: pentru a nu cita decât o această. Scena în care Petronius cheamă pe Eunicia să-i lege sandala în clipa în care ea așteaptă efectul miresmei date de Kilonides.

Nu s'a insistat însă deloc asupra momentelor de care depinde însăși firul acțiunii ex.: convertirea lui Vinicius la creștinism, procesul lui sufletesc, în timp ce e cuprins de friguri în subterane și e veghiat de Ligia. De aci s'ar fi putut scoate scene minunate: acele realizate sunt naive. Deasemena întâlnirea lui Sft. Petru cu Issus pe Via Appia e complet ratată, ridicolă chiar.

Precipitarea de care vorbeam mai sus e dăunătoare chiar efectului vizual, unele scene sînt atât de scurte încât nici nu ai timpul să îți dai seama îndestul de ansamblul tabloului. Într'adevăr, bogăția elementelor competente ale ficțiunii surprinde în primul moment ochiul ce rămâne o clipă derutat. În special când e vorba de perspective mai largi asupra vechii Rome, rapiditatea cu care se schimbă tabloul e chiar supărătoare. S'au temut oare regisorii de lacunele evidente, ale unei reconstituiri cu adevărat formidabil de grele? Lipsa de unitate provine și din aceea că nu este un echilibru stabil în interpretarea generală.

Judecând după majoritatea tablourilor și mai cu seamă după înclinațiile de cari vorbeam mai sus, s'ar părea că Gabrielino d'Annunzio a voit să creeze o anumită atmosferă, să dea o anumită culoare filmului, o nuanță de aristocratică concepție a frumosului.

„Quo Vadis” e prezentat prin prisma poeziei himerice ce transformă și idealizează trecutul, și care te face să te entusiasmezi pentru gestul lui Petronius ce spune lui Nero: omoară cât vei voi, aprinde de zece ori Roma, numai încetează de a mai masaca poezia”.

Aceasta a fost atmosfera dorită.

Nu a fost realizată complet din cauza unei erori grave comise în chiar actul întâi. Într'adevăr se insistă prea mult asupra unor detalii brutale și inestetice: ex.: aruncarea sclavilor în bazin și devorarea lor de către pești. Adăugându-se la aceasta și alte scene de aceeași natură, s'a ajuns la un rezultat tocmai contrariu decât cel voit. Spectatorul e împins astfel cu totul spre o altă atitudine. După aceasta pus în fața a numeroase argumente contrarii, e derutat, dat mereu în scrânciob, așa că inevitabil atmosfera e desequilibrată. La aceasta contribuie și interpretarea rolurilor. Fiecare rol este jucat în chip magistral — aceasta e în afară de orice discuție — dar nu într'un spirit unitar.

Buletin bibliografic săptămânal *)

de AL. SADI-IONESCU

1. FILOZOFIE. MORALĂ.

Stănescu (Ing. C.). — Casele cu stafii și reîncarnarea. Fenomene diverse. Mediumnitate. — Doctrina și morală spiritistă. — București, (Tip. Cartea Românească), 1926, 248 p. Lei 100.

Payot (Jules). — Educația voinței. Traducere de Nicolae Pandelea. Ediția V. București, Socec & Co., 1926, 250 p. Lei 45.

Preda (Dr. G.). — Câteva date biologice și psihologice, necesare unei educații moderne. Sibiu, (Tip. Școalei Militare Infanterie), 1926, 79 p. Lei 30.

Pe drumul Crucii pentru folosința mamelor creștine. Traducere din franțuzește, de Pr. Manca Popescu. București, (Tip. „Lupta”, N. Stroilă), 1926, 32 p. Fig. Lei 10.

34. DREPT. LEGISLAȚIE.

Pella (Vespasian V.). — Enquête inter-

rationale sur les conceptions développées dans son oeuvre: La criminalité collective des états et le droit pénal de l'avenir. Bucarest, (Impr. de l'Etat), 1926, CLXXXVI + 2 p.

Havrileț (Adm. Locot. A.). — Legi și regulamente (decrete regale, decizii ministeriale, instrucțiuni ministeriale, ordine circulare, etc.). Aduunate și adnotate. Vol. II. București, (Tip. Române Unite), 1926, 507 p. Lei 100.

35. ADMINISTRATIE.

Condiescu (Ing. Ion P.). — Doctrina administrativă. București, Editura Revistei Industriale, 1926, 40 p. Lei 10. (Prăvelele zilei 4).

Împărțirea administrativă a României însoțită de legea pentru unificarea administrativă și de legea pentru organizarea administrației comunale a orașului București. Ediție oficială. București, Ministerul de Interne, 1926, 397 p.

39. OBICEIURI. FOLKLOR.

Cardaș (Gh.). — Cântece poporane mol-

dovenesti. Arad, Librăria Diecezană, 1926, 192 p. Lei 15. (Biblioteca Semănătorului No. 157—159).

Ispirescu (P.). — Legende sau basmele Brăranilor adunate din gura poporului. București, Universala, Alcala & Co., (1926), 360 p. Lei 20. (Biblioteca pentru toți 647—650).

4. FILOLOGIE.

I-IIul Congres al filologilor romini 13, 14 și 15 April, 1925. București, (Tip. Socec & Co.), 1926, 115 p. Lei 150.

Popa-Lisseanu (G.). — Un manuscris al gramaticii românești a lui Eliade Rădulescu. București, Academia Română, 1925, 10 p.

5. ȘTIINȚE PURE ȘI NATURALE.

Badea (P. D.), D. Fălcioianu și I. C. Drăgănescu. — Calculator de dobânzi pentru uzul băncilor populare, federațiilor și tuturor societăților cooperative. București, (Tip. Lupta, N. Stroilă), 1926, 365 p. + erata.

Dărăilă (N.) et M-lle E. Melinescu. — Sur le dosage volumétrique des hydrocarbures non saturés, à double liaison, aromatiques et saturés, des fractions de pétrole et de goudron. Bucarest, Société roumaine des sciences, 1926, 10 p.

*) A se vedea tabloul clasificării zecimale în numărul 1.

LA TEATRUL NAȚIONAL: Secretul lui Polichinelle.

Cred, că bine a făcut direcția teatrului Național, reluând „Secretul lui Polichinelle”. E o piesă, care a avut succes, fiindcă parcă-i făcută într’adins pentru marele public: atrage și place.

S’a scris așa de mult și desigur așa de bine despre această piesă a lui Pierre Wolf. E ușoară și fină; dar e mai ales seducătoare printr’un generos optimism.

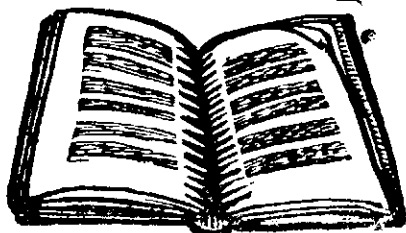
Sunt înfățișate în „Secretul lui Polichinelle” personaje, care influențează asupra tuturor spectatorilor, oricât de dure ar fi stările sufletești ale acestora.

Simțim cu toții, cât de aspră-i viața; cât de dușmănoase sunt mijloacele de luptă, cât de amare sunt silințele de adaptare. Și de aceea primim cu un fel de voioșie juvenilă, ceea ce în unele ceasuri cantă să aducă o schimbare prietenoasă, o grație naivă, o îmblânzire duioasă în aprecieri. E o nevoie fizică să vedem, că sunt măcar pe scenă, oameni cu inima bună, și să uităm sbuciumările din afară, frământările pătimase și în vorbă și în gest.

„Secretul lui Polichinelle” aduce ceva din atmosfera vremurilor de aur, din poezia lui odinioară, cu părinți așa de duioși îngăduitori, cu prieteni așa de devotați și mai ales cu îndrăgostiți așa de candidi.

E o atmosferă de întremătoare seninătate peste înouratele preocupări de azi.

B. CECROPIDE

PUPU IGIROȘIANU

PREMIUL DE PROZĂ

□ În numărul viitor vom comunica informații despre lucrările comisiei pentru acordarea premiului de proză „Universul literar”.

Longinescu (G. G.) et Mlle Gabriela Chaborski. — Séparation des métaux du III-ème groupe analytique. Bucarest, Société roumaine des sciences, 1926, 6 p.

Stecopol (A.). — Contributions à l'étude de l'oxydation des substances organiques avec de l'oxyde de cuivre. Bucarest, Société roumaine des sciences, 1926, 32 p. Fig.

Institutul geologic al României. Dări de seamă ale sedintelor. Vol. VIII (1919—1920). București, (Tip. Române Unite), 1925, 261 + II p. + 2 hărți. Fig.

7. ARTE

Nenițescu (Ștefan I.). — Istoria artei ca filozofie a istoriei. I Teoria criticii I, II. București, 1925, p. 153—271. Lei 250 (ambele volume).

Poslușnicu (Mih. Gr.). — Din trecutul muzical al Românilor. Gavriil Musicescu, viața și opera sa musicală. Cu o prefață de C. N. Ifrim. București, (Tip. Cartea Românească), f. d., 36 p. Fig. Lei 15.

8. LITERATURĂ.

Trancu-Iași (Gr. L.). — Cetind pe Roman Rolland. Conferință ținută la

Atheneul Român în ziua de 31 Ianuarie 1926. București, (Tip. „Eminec”), 1926, 16 p. Fig. Lei 15.

I. LITERATURĂ ROMÂNĂ.

b) Teatru.

Alecsandri (Vasile). — Teatru. Cetatea Neamtu. Cinel-cinel. București, Universală, Alcalay & Co., 107 p. Lei 12. (Biblioteca pentru toți 199—199 bis).

Mihăileanu-Stempo (St.). — Niță Galantomul. Comedie în trei acte. București, Casa Școalelor, 1926, 159 p. Lei 40.

c) Roman. Nuvelă.

Agârbiceanu (Ion). — Legea trupului (povestea unei vieți). Roman. București, Universală, Alcalay & Co., 1926, 427 p. Lei 100.

Ardeleanu (C.). — Diplomatul, tăbăcarul și actrița. Roman. București, Casa Școalelor, 1926, 285 p. Lei 80.

Nicol. — Irma. Roman. Sibiu, (Tip. Școlii Militare Infanterie), 1926, 79 p. Lei 30.

Sadoveanu (Mihail). — Dumbrava minunată. București, Universală, Alcalay & Co., 1926, 237 p. Lei 60.

Teodoreanu (Ionel). — La Medeleni. Roman. Hotarul nestatornic. Bucu-

● În Germania sunt 4298 de editori. Adică de șapte ori mai mulți ca în Franța. Dar numărul cărților ce publică e inferior celor tipărite de cei cinci sau șase sute de editori francezi.

● În jurul fundării la Berlin a unei Academii de literă, sau de poezie (Dichtkunst), în urma inițiativei ministrului de instrucție dr. Becker, primăta cu multă simpatie de opinie publică, putem da următoarele date:

La Berlin există o Academie de științe încă de pe la 1700, și primul ei președinte a fost Leibnitz. Academia de bele-arte care cam din aceeaș epocă posedă o secțiune muzicală dela 1835. De mai multe ori a fost vorba să i se adauge o secție literară, dar fără să se ajungă la un rezultat, deși romancierul Freytag și istoricul Ranke, au cerut-o cu atâta insistență.

După război primul ministru de instrucție publică al Republicii, Harnisch a încercat acelaș lucru fără succes și nici inițiativa ministrului Becker, cu toate că a fost susținută și de presă, nu e încă sigură de izbândă, pentru că instrucția publică în Germania aparține statelor federale, și dr. Becker, e numai un ministru prusac, Academia dela München se teme să nu fie lăsată în umbră de noua ei colegă berlineză.

Nici nemuritorii nu sunt scutiți de unele slăbiciuni umane.

□ A apărut sub titlul „Les cahiers du théâtre” primul număr al organului oficial al „Societății universale de teatru” concepută de Gemier. El conține expunerea programului acestei societăți și trasează un tablou al primelor lucrări. Prin această societate se intenționează crearea unei grupări care să cuprindă toate profesiunile în legătură cu teatrul, din fiecare țară, pentru a lucra în comun la progresul lui. Au aderat la această mișcare cele mai de frunte personalități din Germania, Anglia, America, Austria și chiar Japonia.

□ Panait Istrati a ținut la Ateneul din Geneva o conferință pe tema: „Sentimente asupra artei și vieții” cu subiectul „Puțină autobiografie”.

□ Francis Molnar cunoscutul dramaturg maghiar a început să scrie și romane: Prima sa lucrare e intitulată „Tineretele fete din străzile Pal”.

rești, **Cartea Românească**, 1926, 383 p. Lei 75.

III. LITERATURĂ STRAINĂ

TRADUSĂ.

Andersen. — Broșcuța și alte povestiri. Traducere de Natalia Negru. Vol. III (povestiri). București, Casa Școalelor, 1926, 135 p. Fig. Lei 25.

Andersen. — Privighetoarea și alte povestiri. Traducere de Natalia Negru. Vol. IV (povestiri). București, Casa Școalelor, 1926, 160 p. Fig. Lei 30.

9. ISTORIE. BIOGRAFIE.

Culea (Apostol D.). — Cetățile moldovenești de pe Nistru. București, **Cartea Românească**, (1926), 32 p. Fig. Lei 4. (Cunoștințe folositoare. Seria C. Nr. 25).

Gheorghiu (Căpitan Aurel I.). — Câteva localități istorice din Jud. Botoșani. Botoșani, (Tip. „Munca”), 1926, 15 p. Lei 15.

Petrescu (C.). — Istoricul comunei Ciocoiu. Craiova, (Tip. Ramuri), 1926, 8 p.

Zotta (Sever). — Mănăstirea Golia. Schiță istorică. Iași, (Tip. Lumina Moldovei), 1925, 39 p. Fig.

E C O U R I

SAPTAMANA

□ Am publicat în numărul trecut rezultatul alegerilor la S. A. D. R. pentru comitetele administrativ și de lectură, în conformitate cu noua lege a Teatrelor. Confirmările Ministerului Artelor n'au fost fără oarecari surprize: în consiliul administrativ a fost numit d. Romulus Voinescu; în comitetul de lectură, d-nii: Alfred Moșoia și Mircea Rădulescu.

□ Societatea Scriitorilor Români a sărbătorit printr'un banchet la Boulevard, pe noul ministru al Artelor, d. Vasile Goldiș. Noul ministru a glorificat pe scriitori, în accente vibrante.

□ Neamul Românesc, ziarul d-lui N. Iorga, și-a întrerupt apariția zilnică după 21 ani de existență. Va continua să apară săptămânal.

SCRIITORII

□ Cuvinte potrivite, volumul de poezii al d-lui T. Argezi, e sub tipar și va apare cel mai târziu, în Iunie.

□ Săptămâna viitoare se pune în vânzare, volumul de poezii: Scut și țarg de Perpessicius. Tipărit la tipografia „Jockey-Club” Ion C. Văcărescu, volumul apare în editura literară a Casei Școalelor: 176 pagini; lei 50.

PREMIILE SALONULUI OFICIAL

Juriul „Salonului Oficial” din anul acesta a decernat expozițiilor următoarele premii:

MARELE PREMIU (100.000 lei), Th. Palady, pictor.

PREMIU de 20.000 lei, pictorilor Ionescu Sinaia, Vasile Popescu, P. Iorgulescu și sculptorului Onofrei.

PREMIU de 15.000 lei; pictorilor Băltatu, Al. Moscu, Papatriandafil și sculptoriței Emilian Celina.

PREMIU de 10.000 lei, pictorilor: St. Constantinescu, Foebus, L. Vioreșcu și sculptoriței Medrea Serova.

PREMIILE „SIMU” de 5.000 lei, pictorului Kessler și sculptorului Olteanu.

BURSE DE VOIAJ (de 25000 lei fiecare): 1. pictură; Take Soroceanu; 2. sculptură; C. Băraski.

PREMIU TEATRALE

□ Comitetele unite ale Teatrului Național din Craiova au acordat următoarele premii în anul acesta:

D-lui V. Eftimiu 8000 lei pentru piesa „Thebaida”.

D-lui I. Minulescu 6000 lei pentru piesa „Manechinul sentimental”.

D-lor R. Gyr și N. Milcu 5000 lei pentru piesa „Căciulița Roșie”.

D-lui G. Silviu 5000 lei pentru piesa „Ciufuțici”, și d-lui Drăgulescu 20.000 lei pentru programul oficial al Teatrului și caricaturile artiștilor.

PRIETENII STATELOR-UNITE

Domnul Profesor Virgil Bărbat, decanul facultății de litere de la Universitatea din Cluj, va vorbi Duminică 9 Maiu, ora 6 seara, în aula Fundației Universitare Carol I, despre: America în viața modernă.

Domnul profesor Virgil Bărbat este un fin sufletesc al Universităților Americane, în care și-a trăit ani de studiu. Domnia-sa este apoi autorul lucrării „Imperialismul american”, apărută acum câțiva ani la „Cartea Românească”, și în care problema Statelor-Unite față de Europa, este pentru prima oară la noră ridicată la importanța pe care vremurile au adevărit-o.

Conferința domnului profesor Virgil Bărbat are loc sub auspiciile societății „Prietenii Statelor Unite”.

REVISTE

□ SBURATORUL (IV, 3. Mai): în edi-

torial, vorbind de literatura „Sburătorului” și de nedumeririle iscate în o parte din public, de E. Lovinescu, notează câteva adevăruri în marginea poeziei moderne și a pregătirii cetitorului modern:

„Conceptul estetic este o valoare mobilă și succesivă, pe care o elaborează artiștii și o impun epocii lor. Neînțelea la apariție, însuși Eminescu a fost condamnat pentru obscuritate și pentru formula nouă a esteticii sale: ceiace e azi universal recunoscut, a părut la început o revoluție și avem convingerea că ceiace e „neînțelea” de atâți oameni de bunăvoință dar fără competență literară, va fi de o indiscutabilă claritate mâine; rugăm, așa dar, pe cetitorii acestor reviste, să ne lase cinstea de a le forma noi gustul și nu de a ni-l impune ei nouă: săj ne-o acorde vocației și trudei noastre nedesmințite de un sfert de veac: în orice caz, îi rugăm să nu-și închipe că ceiace „n'au înțelea” n'are înțelea; oricât am ignora valoarea formulelor algebrice nu putem avea prezența de a nega algebrei calitatea de știință ce depășește prin puterea de abstracție și de simplificare practica celor patru operații elementare suficient de clar vieții curente”.

Poezii publică d-nii: Camil Baltazar, G. Nichita, Vladimir Streinu și proză: Hortensia Panadat Bengescu, Sanda Movilă, Tudor Șoimaru și o atență analiză înăpregnată de humor intelectual: în Casele lui Titu Gordius, novela d-lui Ramiro Ortiz o bogată revistă a cărților, aspecte ale vieții literare, de d-nii E. Lovinescu și Pompiliu Constantinescu, care stabilește cu hotărâre și iustetă un necesar distinguo în Tradiționalism sau modernism?

□ VIAȚA LITERARĂ (I, 11, 1 Maiu): Despre aceșalia edilitară a Capitalei noastre, scrie un susținut vehement articol d. G. Murnu: „In starea actuală așa de înăpotată, aproape preistorică, în care el (Bucureștii) se găsește, mi-apare u-neoria așa de ciudat și abnorm încât fantazia mea îl confundă cu un ihibozau conservat în mod miraculos pe suprafața pământului. Nu se poate o mai mare rușine națională. Ori de câte ori cutreer străzile, nu-mi pot stăpâni revolta și obrazii mei ard parcă sub plezneta unor palme străine. Am aceeași senzație de umilință și deprimare ce am simțit-o întâia dată când am sosit la București venind din Buda Pesta, unde erau de mai multă vreme așezați părinții mei.”

D. I. VALERIAN convorbește cu d. profesor Mihail Dragomirescu. „Ezema literară”, „Noua generație literară”, „institutul de literatură” sunt problemele scumpe d-lui Dragomirescu.

Convorbirea e precedată de un judicios portret al d-lui Dragomirescu. Despre profanarea poeziei lasului notează o serie de observații d. Mihail Sadoveanu.

Poezii publică d-nii: V. Voiculescu și I. Valerian.

□ IDEEA EUROPEANA (VII, 187, 1 Mai): d. N. N. Matheescu scrie despre Criza Socialismului român, pe care o vede într'o criză de ordin intelectual: „Massele au plecat dela partid și întârzie să se întoarcă pentrucă nu au avut și nu au o astfel de conștiință de clasă. Sciziunea s'a produs și, azi, refacerea întârzie, pentru că elementele conducătoare nu au o conștiință conducătoare, de clasă”.

□ CONTIMPORANUL (V, 66, 1 Mai): D. Marcel Iancu publică o serie de an-

chete printre reprezentanții autorizați ai suprărealismului la Paris; poezii și proză, d-nii Ion Barbu, I. Vinea, I. G. Costin etc.

Din conferința d-lui N. Davidescu, la vernisajul expoziției lui Marcel Iancu și Niță Pătrașcu, aceste rânduri despre intelectualitatea artei moderne:

„Acesta este adevărul: suntem cu foții lirici. Ne lipsește controlul unei lumi fix încadrată, din afară, pentru lumea noastră lăuntrică, ne lipsește ceiace se cheamă, sau se cheamă, măsură de unitate. Dogmatica aceia care împiedica mai de mult, pe Greco bunăoară, să piceze aripile unui inger în afară de lungimea lor fixată prin conciliile papale odată pentru totdeauna, constituia o greutate pentru un artist; dar constituia, în acelaș timp, și germeul satisfacției intelectuale de a fi învins până la urmă o piedică.”

Intelectualitatea în artă intră astfel pe calea necesității de a rezolvă unele probleme din afară, și de a le pune de acord cu cântecul sufletesc al artistului. Fiândcă arta nu a fost niciodată, și nici astăzi nu este altceva decât o emoție intelectualizată; asta înseamnă că o operă de artă nu este nici o emoție pură, și nici o idee pură, ci trebuie neapărat să isvorască dintr'o justă dozare a acestor două elemente.

Intelectualitatea artei moderne stă în căutarea și rafinarea mijloacelor de redare. Linia, culoarea și forma, au fost smulse din rândul valorilor cu raporturi fixe între ele, și asvârlite în mâinile artistului pentru a se juca cu ele în sfera lui de emotivitate”.

SUCCES DE LIBRARIE...

□ Diplomatul, tăbăcarul și actrița, romanul (în ed. literară Casa școalelor) d-lui C. Ardeleanu, cunoaște un îmbucurător succes de librărie. El este de două ori semnificativ, dovedind atât predilecția cetitorului român pentru roman, cât și favorarea aceluiași cetitor pentru lucrările de merit.

Cetitorii din provincie, care s'au interesat de apariția acestui roman al d-lui C. Ardeleanu, sunt înștiințați, prin aceasta, că, în curând, îl vor avea la toate librăriile din țară.

DIN STRAINATATE

□ Asociația artiștilor și scriitorilor din Paris, a organizat un festival în onoarea poetului grec Costis Palamas, care a implinit 50 de ani. Hubert Pernot profesor la Sorbona a ținut o conferință asupra vieții și operii lui Palamas socotit ca cel mai mare poet contemporan grec. În opera sa evocă deseori cu melancolie frumusețile naturii, de care poetul se simte lipsit în orașul Atena unde este secretarul universității, pasiunile vii sunt înlocuite cu o infinită duioșie, iar în poeziile cu caracter social afirmă crezul naționalist.

□ Filmul „Spiritismul deslănțuit” a provocat o mare agitație printre psihiatrării englezi. Peste o sută de societăți au trimis protestări, în Parlament, iar Uniunea națională a spiritiștilor susține cu violență prin toate mijloacele că filmul pomenit deformează problemele în discuțiune.

□ Premiul de poezie Emile Verhaeren fundat de d-na Jane Catulle Mendés, a fost decernat de juriul francez d-lui Marcel Thiry pentru volumul său „Plonges-antes proues”. Incă de anul trecut, în volumul „Quand tu pales” au nom de Vancouver” Marcel Thiry câștigase simpatia juriului acestui premiu.

Redactor: PERPESCIUS

